

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง บทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม
ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม
: ศึกษาระหว่างปี ค.ศ. 2001-2019

จัดทำโดย นายณัฐพล ณ สงขลา
รหัส 12033

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 12 ปี 2563
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

บทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม
ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม
: ศึกษาระหว่างปี ค.ศ. 2001-2019

จัดทำโดย นายณัฐพล ณ สงขลา
รหัส 12033

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 12 ปี 2563
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต อู๋ม เมาลานนท์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. พลอย สืบวิเศษ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาส่วนบุคคลนี้มุ่งนำเสนอเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามในฐานะหนึ่งในตัวแสดงภาคประชาชนที่มีศักยภาพในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชนและในระดับท้องถิ่นที่กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานฝ่ายไทยไม่ควรมองข้าม

จาก “ชาวเวียดนามอพยพ” ที่ได้หนีภัยสงครามเข้ามายังประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองและเป็นประเด็นสำคัญในความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม กว่าครึ่งศตวรรษตลอดช่วงสงครามเย็น จนกระทั่งได้รับสัญชาติจากรัฐบาลไทยในช่วงกลาง ค.ศ. 1990 กลายมาเป็น “คนไทยเชื้อสายเวียดนาม” และเริ่มมีบทบาทในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศ ผู้เขียนได้ใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เป็นกรอบในการนำเสนอ โดยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการลงพื้นที่เพื่อพบกับผู้นำชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามที่จังหวัดนครพนมและอุดรธานี

จากการศึกษาพบว่า คนไทยเชื้อสายเวียดนามในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีศักยภาพในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างไทย-เวียดนาม โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชนและในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่ทางการเวียดนามให้ความสนใจ มีความสามารถในการสื่อสารภาษาเวียดนาม มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ มีความภูมิใจในอัตลักษณ์ มีความสามัคคี และมีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง ทั้งยังมีการติดต่อญาติพี่น้องในเวียดนาม ซึ่งเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีในระดับประชาชนและระหว่างท้องถิ่น

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันเริ่มพบความท้าทายจากการที่ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่เริ่มมีความเป็นเวียดนามและความสนใจในเวียดนามน้อยลง รวมทั้งมีความสามารถในการสื่อสารภาษาเวียดนามได้น้อยลง ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า การต่างประเทศของไทยยังไม่มียุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการส่งเสริมบทบาทชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการดำเนินความสัมพันธ์ จึงอาจทำให้ยังมีได้ใช้ศักยภาพของคนกลุ่มดังกล่าวให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ในขณะที่ทางการเวียดนามกลับมีความใกล้ชิดและได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของคนกลุ่มดังกล่าวในฐานะ “ชาวเวียดนามในเมืองไทย” ในการส่งเสริมความร่วมมือในระดับประชาชนและระดับท้องถิ่นอย่างเด่นชัดและเป็นรูปธรรม

การดึงชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามมาเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์กับกระทรวงการต่างประเทศและการดำเนินการที่ชัดเจนในการส่งเสริมบทบาทของคนกลุ่มดังกล่าวให้เป็น “จุดเชื่อม” ในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับเวียดนามจะมีส่วนช่วยให้การขับเคลื่อนการทูตภาคประชาชน การทูตวัฒนธรรม และการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันในระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศบรรลุผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนเริ่มสนใจเกี่ยวกับบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในความสัมพันธ์ระหว่างไทย-เวียดนามตั้งแต่เมื่อครั้งเป็นหัวหน้าฝ่ายดูแลความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามที่กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศในช่วงระหว่าง ค.ศ. 2015-2016 เนื่องด้วยสังเกตเห็นชาวไทยเชื้อสายเวียดนามมีการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์และความภูมิใจในความเป็นเวียดนามและมีความใกล้ชิดสนิทสนมอย่างมากกับสถานเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทยและทางการเวียดนาม ในขณะที่กระทรวงการต่างประเทศของไทยนั้นมีปฏิสัมพันธ์กับคนกลุ่มดังกล่าวผ่านช่องทางสมาคมมิตรภาพไทย-เวียดนามเป็นหลัก ต่อมาเมื่อมีโอกาสได้ไปประจำการที่สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ ตั้งแต่ ค.ศ. 2018 จนถึงปัจจุบัน ก็ได้มีโอกาสพบปะกับกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ชาวเวียดนามที่เคยอพยพมาอาศัยในประเทศไทยและได้เดินทางกลับไปใช้ชีวิตในเวียดนาม แต่ยังคงพูดภาษาไทย มีความนิยมไทย และเดินทางไปมาหาสู่ญาติพี่น้องในประเทศไทยอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังได้เชิญให้สถานกงสุลใหญ่ฯ เข้าร่วมกิจกรรมการพบปะสังสรรค์ระหว่างสมาชิกที่รวมกันเป็นสมาคมตามจังหวัดต่าง ๆ ในเวียดนามตามวาระโอกาสสำคัญของไทย ทำให้ผู้เขียนยังมีความสนใจเกี่ยวกับศักยภาพของคนกลุ่มดังกล่าวในการเป็น “จุดเชื่อม” ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีในระดับประชาชนสู่ประชาชนและในระดับท้องถิ่น ในโอกาสที่ได้เข้าอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 12 ผู้เขียนจึงได้เลือกทำการศึกษาส่วนบุคคลในหัวข้อนี้ โดยหวังว่าจะช่วยจุดประกายความสนใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามให้เห็นถึงศักยภาพของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามอย่างที่คุณเขียนได้สังเกตเห็น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ (นายอภิรัตน์ สุขคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง) ผู้บังคับบัญชาโดยตรงที่กรุณาสับสนุนให้ผู้เขียนได้มีโอกาสเดินทางมาเข้าร่วมการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 12 พร้อมทั้งสนับสนุนให้ผู้เขียนทำการศึกษาส่วนบุคคลในหัวข้อข้างต้น รวมทั้งให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการเตรียมการและระหว่างการศึกษา เช่นเดียวกับท่านเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย (นายธานี แสงรัตน์) ผู้ซึ่งยังคงเป็นอดีตผู้บังคับบัญชาของผู้เขียนที่กรมเอเชียตะวันออกในขณะที่เขียนปฏิบัติงานดูแลความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พนัสพรประสิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักที่ได้กรุณารับเป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้เขียนในการทำการศึกษาวิจัยส่วนบุคคลนี้ พร้อมด้วยท่านเอกอัครราชทูตอู๋ เมาลานนท์ และรองศาสตราจารย์ ดร. พลอย สืบวิเศษ ทั้งสามท่านได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาและชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อเนื้อหา รูปแบบ และโครงสร้างรายงาน

ผู้เขียนขอขอบคุณคุณนิจอห์น บุนนศิริ หัวหน้าฝ่ายเวียดนาม กรมเอเชียตะวันออก ตลอดจนเพื่อนข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย และสถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ รวมทั้งคุณกุสุมา คลังจัตูรัส เจ้าหน้าที่สมาคมมิตรภาพไทย-เวียดนาม มิตรจิตและมิตรภาพที่ได้รับจากการพบปะแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและการสนับสนุนจากบุคคลข้างต้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามและชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่มีคุณค่ามากกว่าเนื้อหาที่ปรากฏในรายงานการศึกษาฉบับนี้ และจะอยู่ในความทรงจำของผู้เขียนตลอดไป

การเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 12 ในปีนี้ เกิดขึ้นท่ามกลางสถานการณ์พิเศษในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของผู้บริหารกระทรวงการต่างประเทศที่อนุญาตให้ผู้เขียนเดินทางกลับมาเข้าร่วมการอบรม และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ ตลอดจนข้าราชการและเจ้าหน้าที่สำหรับการจัดหลักสูตรการอบรมซึ่งมีเนื้อหาสาระที่มีคุณค่ายิ่ง รวมทั้งช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมอบรม และต่อกระบวนการจัดทำและนำเสนอรายงานนี้ให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น และขอขอบคุณในมิตรภาพและการสนับสนุนที่ได้รับจากเพื่อนข้าราชการที่เข้าร่วมการอบรมด้วยกัน

ผู้เขียนขอขอบคุณมารดาและภรรยาสำหรับความรัก กำลังใจ และการสนับสนุนอันประมาณค่ามิได้ให้แก่ผู้เขียนเสมอมา

ท้ายสุดนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ และสามารถจุดประกายให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงศักยภาพของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมบทบาทในฐานะเป็น “จุดเชื่อมต่อ” ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในมิติต่าง ๆ สมตามเจตนารมณ์ของการศึกษาส่วนบุคคลนี้

ณัฐพล ณ สงขลา

กันยายน 2563

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา และวิธีการดำเนินการศึกษา	2
1.4 คำถามการศึกษา	3
1.5 สมมติฐานการศึกษา	4
1.6 ประโยชน์ของการศึกษา	4
1.7 นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดทฤษฎี	6
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
บทที่ 3 ผลการศึกษา	10
3.1 การอพยพของชาวเวียดนามเข้าสู่ประเทศไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง	10
3.2 นโยบายของไทยต่อชาวเวียดนามอพยพระหว่าง ค.ศ. 1946–2000	12
3.3 จาก “ชาวเวียดนามอพยพ” สู่การเป็น “ไทยใหม่” หรือ “ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม”	17
3.4 การศึกษาศักยภาพและบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย–เวียดนาม โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น (SWOT Analysis)	18
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	39
4.1 สรุปผลการศึกษา	39
4.2 ข้อเสนอแนะ	40
4.3 ประเด็นเกี่ยวเนื่องที่อาจสนับสนุนให้มีการศึกษาเพิ่มเติม	43

บรรณานุกรม	45
ภาคผนวก	49
ประวัติผู้เขียน	61

สารบัญญภาพ

ภาพที่ 1	แผนที่แสดงการอพยพของชาวเวียดนามจากทางตอนเหนือและตอนกลางของเวียดนามเข้าสู่ลาวและไทย และที่ตั้งของเวียงจันทน์ ท่าแขก และสะหวันนะเขต	11
ภาพที่ 2	ประธานโฮจิมินห์ต้อนรับเหยียดที่กลับจากประเทศไทยโดยเรือเที่ยวแรก เมื่อวันที่ 10 มกราคม ค.ศ. 1960 ที่ท่าเรือไฮฟอง ประเทศเวียดนาม	14
ภาพที่ 3	การประชุมคณะผู้บริหารระดับสูง 3 ประเทศ 9 จังหวัด (ไทย-ลาว-เวียดนาม) ครั้งที่ 22 เมื่อวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 2019 ณ จังหวัดท่าติงห์ ประเทศเวียดนาม	23
ภาพที่ 4	พิธีเปิดโรงเรียนสอนภาษาเวียดนามวัดสุนทรประดิษฐ์ จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 2017	24
ภาพที่ 5	อนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม บ้านนาจอก จังหวัดนครพนม	25
ภาพที่ 6	คณะทหารผ่านศึกชาวเวียดนามจากแขวงกวางจุง เขตด่งดา กรุงฮานอย และครอบครัว เยี่ยมชมแหล่งประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (หนองโอน) จังหวัดอุดรธานี ถ่ายภาพ ณ ชุมประตู่ทางเข้า เมื่อวันที่ 27 เมษายน ค.ศ. 2018	28
ภาพที่ 7	พิธีเปิดศูนย์แสดงสินค้าเวียดนาม ณ วิถี แหนมเนือง คอมมูนิตี้ จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 2020	31
ภาพที่ 8	คณะเยาวชนไทยเชื้อสายเวียดนามจากภาคอีสานร่วมแสดงในงานฉลองครบรอบ 70 ปี กระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม และครบรอบ 20 ปี ในโอกาสที่เวียดนามเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน เมื่อ ค.ศ. 2015 ณ ศูนย์ C ASEAN	32

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศมีหลายมิติ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนถือเป็นหนึ่งในมิติที่สำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันและเป็นพื้นฐานในการขยายความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า สังคม วัฒนธรรม หรือแม้กระทั่งความมั่นคงอย่างยั่งยืน

ประเด็นเรื่อง “ชาวเวียดนามอพยพ” เป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญในความสัมพันธ์ไทย–เวียดนามนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา โดยคาดการณ์ว่ามีชาวเวียดนามอพยพเข้ามายังประเทศไทยไม่ต่ำกว่า 80,000 คน ซึ่งในระหว่างช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1950 จนถึงช่วงปลายคริสต์ทศวรรษที่ 1980 ประเทศไทยมีความหวาดระแวงและจำกัดสิทธิของคนกลุ่มดังกล่าวอย่างมาก อันเป็นผลมาจากสภาวะการเมืองระหว่างประเทศในภูมิภาคทั้งจากสงครามเย็นและปัญหาแก้มพูชา ทั้งนี้ ในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1960–1964 มีการจัดส่งชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยกลับคืนสู่ปีตุภูมิรวม 46,536 คน (ณัฐนันท์, 2018: 40) ชาวเวียดนามอพยพกลุ่มดังกล่าวเมื่อเดินทางกลับไปใช้ชีวิตในเวียดนามแล้วก็ยังมีความทรงจำที่ดีมีความผูกพันกับประเทศไทยและญาติพี่น้องในเมืองไทย ในขณะที่ส่วนที่เหลืออีกประมาณ 30,000–40,000 คน ไม่สามารถเดินทางกลับไปได้เนื่องด้วยสถานการณ์สงครามเวียดนามทวีความรุนแรงขึ้นทำให้จำต้องอยู่อาศัยในประเทศไทยต่อไป

ต่อมาในช่วงปลายคริสต์ทศวรรษที่ 1980 เมื่อสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศในภูมิภาคและประเด็นด้านความมั่นคงในภูมิภาคได้คลี่คลายลง ประเทศไทยภายใต้รัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เริ่มดำเนินนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” หันมาส่งเสริมความร่วมมือและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน การสิ้นสุดลงของสงครามเย็นและการถอนทหารเวียดนามออกจากแก้มพูชาทำให้ความหวาดระแวงที่เคยมีต่อชาวเวียดนามอพยพเริ่มหมดไป เริ่มมีการให้สัญชาติไทยแก่ลูกหลานชาวเวียดนามอพยพที่เกิดในประเทศไทยกลายเป็น “คนไทยเชื้อสายเวียดนาม” ความสัมพันธ์ไทย–เวียดนามเริ่มเข้าสู่ยุคใหม่ เริ่มมีการติดต่อและการเดินทางไปมาหาสู่เพื่อเยี่ยมเยียนกันระหว่างคนไทยเชื้อสายเวียดนามกับญาติพี่น้องในเวียดนาม มีการส่งเสริมบทบาทของคนไทยเชื้อสายเวียดนามผ่านการจัดตั้งสมาคมและองค์กรทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับนโยบายการทูตภาคประชาชนของไทยได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ฝ่ายเวียดนามเองก็มีนโยบายส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนชาวเวียดนามในต่างประเทศและสนับสนุนกิจกรรมของ

“ชุมชนชาวเวียดนามโพ้นทะเลในประเทศไทย” อย่างคึกคัก ต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม จึงเริ่มเห็นบทบาทและศักยภาพของ “คนไทยเชื้อสายเวียดนาม” ในการเป็น “จุดเชื่อม” ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในมิติต่าง ๆ

การศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study หรือ IS) นี้จึงสนใจที่จะศึกษาศักยภาพของชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในด้านต่าง ๆ และการเป็นจุดเชื่อมในการสนับสนุนภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศในการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันกับเวียดนาม โดยเฉพาะการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดของชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จะมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในมิติต่าง ๆ

1.2.2 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการส่งเสริมบทบาทของชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศ

1.3 ขอบเขตการศึกษา และวิธีการดำเนินการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

1) IS ฉบับนี้มุ่งศึกษาเฉพาะศักยภาพและบทบาทของคนไทยเชื้อสายเวียดนามกลุ่มที่เป็นบุตรหลานของชาวเวียดนามที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมาและได้รับสัญชาติไทยโดยการมอบสัญชาติจากรัฐบาลไทย โดยกลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดในภาคอีสานที่มีชายแดนติดกับแม่น้ำโขงและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น นครพนม สกลนคร อุดรธานี หนองคาย มุกดาหาร และอุบลราชธานี เป็นต้น

2) ผู้เขียนได้กำหนดขอบเขตการศึกษาระหว่าง ค.ศ. 2001-2019 ซึ่งเป็นระยะเวลาร่วมสมัยในปัจจุบันเพื่อสามารถนำผลการศึกษามาจัดทำข้อเสนอแนะสู่การดำเนินการในอนาคต การกำหนดขอบเขตดังกล่าวดูเหมือนจะเป็นเวลาที่ค่อนข้างยาว แต่เป็นช่วงที่ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมโดยเฉพาะความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามได้ดำเนินไปในทิศทางที่ต่อเนื่อง และมีเหตุการณ์ในวาระต่าง ๆ ที่จะช่วยแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและบทบาทของคนไทยเชื้อสายเวียดนามได้ชัดเจนมากกว่าการกำหนดกรอบระยะเวลาเพียงช่วงสั้น ๆ อีกทั้งยังเป็นช่วงที่บุตรหลานของชาวเวียดนามอพยพเริ่มได้รับสัญชาติไทยกลายเป็นคนไทยเชื้อสายเวียดนามกันมาระยะหนึ่งแล้ว และเป็นช่วงที่เริ่มเห็นบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนสู่ประชาชนและในระดับท้องถิ่นที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม

1.3.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

1) ผู้เขียนได้ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ทั้งเอกสารทางวิชาการ และกึ่งวิชาการ ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสาร เอกสารนโยบายและรายงานของหน่วยงานภาครัฐ และงานวิจัยต่าง ๆ

2) ผู้เขียนได้มีโอกาสเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ การพูดคุย และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในมิติต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาส่วนบุคคลครั้งนี้ โดยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

- กลุ่มผู้นำชุมชนชาวไทยเชื้อสายเวียดนามทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น ได้แก่ นายกสมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทย นายกสมาคมและกรรมการสมาคมนักธุรกิจไทย-เวียดนามแห่งประเทศไทย นายกสมาคมและคณะกรรมการสมาคมไทยเวียดนามจังหวัดนครพนม ประธานและกรรมการบริหารแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (หนองโอน) จังหวัดอุดรธานี และคณะครูผู้สอนภาษาเวียดนามแก่บุตรหลานชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ตลอดจนนักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายเวียดนามผู้ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจในเวียดนามที่นครโฮจิมินห์

- หน่วยงานภาครัฐของไทย ได้แก่ (1) กระทรวงการต่างประเทศ อาทิ เอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย กรุงสุโขทัย นครโฮจิมินห์ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม กรมเอเชียตะวันออก (2) กระทรวงมหาดไทย อาทิ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี ผู้อำนวยการกองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และหัวหน้างานความสัมพันธ์ชายแดนและกิจกรรมต่างประเทศ สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี

- หน่วยงานฝ่ายเวียดนาม ได้แก่ อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกเฉิงใต้ เอเชียใต้ และแปซิฟิกใต้ กระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทย (ค.ศ. 2014-2017) และประธานและกรรมการสมาคมสัมพันธ์ชาวเกี๋ยบ่าวลาว-ไทย ประจำนครโฮจิมินห์ (Ban Liên Lạc Kiều Bào Lào-Thái Lan Thành Phố Hồ Chí Minh) ซึ่งเป็นสมาคมของชาวเวียดนามที่เคยพำนักอาศัยในประเทศไทยและลาวประจำนครโฮจิมินห์ ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดแนวร่วมปฏิวัติเวียดนามประจำนครโฮจิมินห์ เป็นต้น

- ภาควิชาการ ได้แก่ นักวิชาการและนักวิจัย โดยเฉพาะนักวิชาการชาวไทยเชื้อสายเวียดนามทั้งที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร พื้นที่ภาคอีสาน และที่กำลังศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอกอยู่ที่กรุงฮานอยโดยการสนับสนุนทุนการศึกษาจากรัฐบาลเวียดนามด้วย

1.4 คำถามการศึกษา

คนไทยเชื้อสายเวียดนามในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีศักยภาพในการเชื่อมสัมพันธ์ไทย-เวียดนามมากขึ้นเพียงใด และจะสามารถสนับสนุนภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศในการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันกับเวียดนามโดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่นได้อย่างไร

1.5 สมมติฐานการศึกษา

IS ฉบับนี้ขอเสนอสมมติฐานการศึกษาว่า คนไทยเชื้อสายเวียดนามในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีศักยภาพในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างไทย-เวียดนาม โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก การส่งเสริมบทบาทและดึงชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามมาเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์กับกระทรวงการต่างประเทศไทยจะช่วยให้การขับเคลื่อนการทูตภาคประชาชน การทูตวัฒนธรรม และการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศบรรลุผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น

1.6 ประโยชน์ของการศึกษา

1.6.1 ได้รับทราบศักยภาพ จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดของคนไทยเชื้อสายเวียดนามที่มีต่อการส่งเสริมต่อความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม ตลอดจนมุมมองและการดำเนินการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ของฝ่ายเวียดนามต่อคนไทยเชื้อสายเวียดนาม

1.6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานของไทยในการส่งเสริมบทบาทของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น

1.7 นิยามศัพท์

“คนไทยเชื้อสายเวียดนาม” ใน IS ฉบับนี้ หมายถึง บุตรหลานของชาวเวียดนามอพยพที่เข้ามาในประเทศไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ที่ได้รับสัญชาติไทยโดยการมอบสัญชาติจากรัฐบาลไทย โดยในปัจจุบันกลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดในภาคอีสานที่มีชายแดนติดกับแม่น้ำโขงและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น นครพนม สกลนคร อุดรธานี หนองคาย มุกดาหาร และอุบลราชธานี เป็นต้น

ทั้งนี้ ยังมี “คนไทยเชื้อสายเวียดนาม” อื่นๆ ซึ่งเป็นคำกว้างในบริบทโดยทั่วไป ใช้เรียกคนไทยที่สืบเชื้อสายมาจากชาวเวียดนามที่ยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีได้กำหนดช่วงเวลา และมีความเกี่ยวข้องกับเวียดนามในระดับที่แตกต่างกันไป ซึ่งมีใช้กลุ่มเป้าหมายสำหรับ IS นี้

“ชาวเวียดนามอพยพ” ใน IS ฉบับนี้ หมายถึง ชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง อันเป็นผลจากการกลับเข้ามายึดครองอินโดจีนโดยฝรั่งเศสตั้งแต่ ค.ศ. 1946 รวมไปถึงบุตรหลานของคนกลุ่มนี้ ที่ในช่วงหนึ่งถือเป็นชาวเวียดนามอพยพก่อนจะได้รับสัญชาติไทยจากรัฐบาลไทยด้วย

“เหวียดเกี้ยว” (Việt kiều) หรือ “ชาวเวียดนามโพ้นทะเล” (Overseas Vietnamese) เป็นคำในภาษาเวียดนาม ใช้เรียกชาวเวียดนามที่เดินทางออกจากเวียดนามไปพำนักอาศัยในต่างประเทศ ซึ่งเป็นคำกว้าง ๆ โดยไม่แบ่งช่วงเวลา ซึ่งในเนื้อหาบางตอนของ IS ฉบับนี้ จะใช้เรียกควบคู่กับคำว่า “ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม” โดยเฉพาะในส่วนที่ต้องการเน้นมุมมองของฝ่ายเวียดนามต่อคนกลุ่มดังกล่าว

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

การศึกษาส่วนบุคคลนี้มุ่งเน้นศึกษาศักยภาพและบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย–เวียดนาม โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น ผู้ศึกษาเลือกใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ซึ่งคิดค้นและพัฒนาโดย Albert S. Humphrey แห่งสถาบัน Stanford Research Institute (ปัจจุบัน คือ SR International) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

S มาจาก **Strengths** หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายในหน่วยการวิเคราะห์ที่เป็นบวก ซึ่งหน่วยการวิเคราะห์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

W มาจาก **Weaknesses** หมายถึง จุดอ่อนหรือข้อด้อย ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายในหน่วยการวิเคราะห์ที่เป็นลบ ซึ่งหน่วยการวิเคราะห์ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ได้ และควรหาทางแก้ไขหรือปรับปรุง

O มาจาก **Opportunities** หมายถึง โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยหรือส่งเสริมการดำเนินการตามเป้าประสงค์ของหน่วยการวิเคราะห์

T มาจาก **Threats** หมายถึง อุปสรรค ซึ่งเกิดจากปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการตามเป้าประสงค์ของหน่วยการวิเคราะห์

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาส่วนบุคคลนี้ ผู้เขียนได้รับความอนุเคราะห์แนะนำงานเขียน งานวิจัย เอกสารสิ่งพิมพ์จากผู้ให้การสนับสนุนและผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก โดยขอยกตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

2.2.1 แผนยุทธศาสตร์รายภูมิภาค (พ.ศ. 2561–2565) ซึ่งจัดทำโดยสำนักนโยบายและแผนกระทรวงการต่างประเทศ ระบุเป้าหมายยุทธศาสตร์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรวมถึงประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์อันดีและร่วมมือใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้านและพัฒนาชายแดน

อย่างยั่งยืน โดยในด้านสังคมได้กำหนดกลยุทธ์ที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีในระดับประชาชน รวมทั้งส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของไทย โดยใช้กลไก Track 1.5 และ Track 2 เช่น สมาคมมิตรภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน และความสัมพันธ์บ้านพี่เมืองน้องในระดับท้องถิ่น รวมทั้งการใช้ soft power และการทูตสาธารณะ (public diplomacy)

2.2.2 เอกสารแนวคิด เรื่อง การเสริมสร้าง Soft Power ตามกลยุทธ์ของแผนแม่บทด้านการต่างประเทศของไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) จัดทำโดยกองการทูตวัฒนธรรม กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2018 กล่าวถึง ความสำคัญของ Soft Power ซึ่งศาสตราจารย์ Joseph S. Nye นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา ผู้ริเริ่มใช้คำนี้ได้อธิบายว่าหมายถึงอำนาจที่ทำให้ประเทศอื่น ๆ ยินดีปฏิบัติตามความต้องการโดยไม่จำเป็นต้องบังคับหรือมีข้อแลกเปลี่ยน โดยเป็นการใช้อำนาจเชิงดึงดูด (attractive power) เพื่อนำไปสู่การยอมรับ (acquiescence) ซึ่งแตกต่างไปจากการใช้อิทธิพล (influence) ที่ต้องอาศัย Hard Power อยู่มา¹ ทั้งนี้ เอกสารแนวคิดดังกล่าวได้กล่าวถึงแนวทางต่าง ๆ ในการเสริมสร้าง Soft Power ของไทย ซึ่งแนวทางหนึ่งคือการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาควิชาการของไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีระหว่างกัน โดยนอกจากการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มและภาคส่วนต่าง ๆ ในประเทศเป้าหมายเพื่อสร้างเครือข่ายกลุ่ม Friends of Thailand แล้ว ประเทศไทยยังควรต้องให้ความสำคัญกับการประสานพลัง (synergy) และการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงาน/ภาคส่วนต่าง ๆ ภายในประเทศ เพื่อใช้ประโยชน์จาก Soft Power ของไทยในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านการดำเนินนโยบายการทูตสาธารณะและการทูตวัฒนธรรมด้วย

จากเอกสารทั้งสองรายการข้างต้น IS ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาว่าคนไทยเชื้อสายเวียดนามมีศักยภาพในการเชื่อมสัมพันธ์ไทย-เวียดนามมากน้อยเพียงใด และจะสามารถสนับสนุนภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศในการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันกับเวียดนามโดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่นได้อย่างไร

2.2.3 งานวิจัย “เหวียด เกี้ยว² ในประเทศไทยกับความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม” โดยธัญญาทิพย์ ศรีพนา เป็นหนึ่งในงานวิจัยเกี่ยวกับ “เหวียดเกี้ยว” หรือ “ชาวเวียดนามโพ้นทะเล” ในประเทศไทยที่ได้รับการกล่าวถึงและอ้างอิงมากที่สุดงานหนึ่งในประเทศไทยสำหรับผู้ศึกษาเรื่องนี้

¹ Joseph S. Nye, Bound to Lead: The Changing Nature of American Power, New York, Basic Books, 1990, p. 4. (อ้างใน กองการทูตวัฒนธรรม, 2018)

² ธัญญาทิพย์ ศรีพนา สกต “เหวียด เกี้ยว” โดยใช้ ต. เต่า และวันวรรณคดีตามการวันวรรณคดี Việt kiều ในภาษาเวียดนาม แต่ใน IS ฉบับนี้จะสะกด “เหวียดเกี้ยว” โดยใช้ ต. เต็ก และไม่วันวรรณคดี เช่นเดียวกับคำว่า เวียดนาม (Viet Nam)

โดยมีเนื้อหากล่าวถึง การเข้ามายังประเทศไทยของชาวเวียดนามในอดีตตั้งแต่สมัยอยุธยา ขบวนการกู้ชาติเวียดนามในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่เข้ามาเคลื่อนไหวบนแผ่นดินสยามเพื่อระดมการสนับสนุนในการต่อต้านอาณานิคมฝรั่งเศส ไปจนถึง การเข้ามาของคนเวียดนามในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงอยู่ ในสังคมของชาวเวียดนามเกี่ยวในประเทศไทย นโยบายของรัฐบาลไทยแต่ละสมัยต่อเวียดนามเกี่ยว ในประเทศไทยโดยเฉพาะที่เป็นชาวเวียดนามอพยพ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์สงครามเย็น ในภูมิภาคและปัญหาแกมพูชา อันนำมาซึ่งการดำเนินนโยบายต่อชาวเวียดนามอพยพ ตลอดช่วง คริสต์ศตวรรษที่ 1950–1980 และการคลี่คลายตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา การจัดส่งชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยกลับคืนสู่ปิตุภูมิในเวียดนามระหว่าง ค.ศ. 1960–1964 การมีส่วนร่วมและบทบาทของชาวเวียดนามกลุ่มดังกล่าวต่อการพัฒนาประเทศเวียดนาม ตลอดจน การติดต่อสื่อสารระหว่างเวียดนามเกี่ยวในประเทศไทยและที่ได้กลับไปยังเวียดนาม และบทบาทของ เวียดนามเกี่ยวต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทย–เวียดนาม

งานวิจัยข้างต้นเริ่มดำเนินการเมื่อ ค.ศ. 2002 แล้วเสร็จใน ค.ศ. 2005 ซึ่งนับตั้งแต่ ช่วงดังกล่าวเป็นต้นมา ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามได้มีบทบาทในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง ไทย–เวียดนามในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่นเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง IS ฉบับนี้จึงเป็นการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนที่สนใจต่อจากงานวิจัยข้างต้น

2.2.4 คุษณินิพนธ์ “การสร้างชาตินิยมเชิงพันธมิตรสัญญา : กรณีศึกษาชุมชนเวียดนามเกี่ยว ในนครพนม” โดยสุรียา คำหว่าน ศึกษาเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของสำนึกชาตินิยมในชุมชนชาวเวียดนาม อพยพจังหวัดนครพนม โดยพบว่า สำนึกชาตินิยมในชุมชนเวียดนามเกี่ยวนครพนมส่วนใหญ่เกิดขึ้น จากการสร้างพันธมิตรสัญญาระหว่างรัฐปิตุภูมิและเวียดนามเกี่ยวนครพนม โดยมีสมาคมเวียดนามเกี่ยวกู้ชาติ (Hội Việt kiều cứu quốc) เป็นองค์กรหลักที่เคลื่อนไหวภายใต้การชี้นำของคณะกรรมการ พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามสาขาเวียดนามเกี่ยว (Đảng bộ Việt kiều) โดยได้มีการจัดตั้งกลุ่มมวลชน การสร้างสำนึกชาตินิยมทางภาษาและการสร้างลัทธิบูชาโฮจิมินห์ขึ้น การสร้างสำนึกชาตินิยม ในชุมชนเวียดนามเกี่ยวได้ดำเนินไปอย่างเข้มข้นในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 1940 จนถึง กลางคริสต์ศตวรรษที่ 1970 หรือตลอดช่วงสงครามแห่งการปลดปล่อยอาณานิคมของเวียดนาม นอกจากนี้ นับตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 2000 เป็นต้นมา ยังพบร่องรอยของการสร้างสำนึกชาตินิยม ในรูปแบบใหม่โดยมีรัฐบาลเวียดนามเป็นแกนกลางเพื่อยึดโยงชุมชนเวียดนามเกี่ยวในนครพนมเข้าไว้ เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนชาติพันธุ์เวียดนามภายใต้วาทกรรม “เวียดนามเกี่ยวเป็นองคาคพพทที่ไม่สามารถแยก ออกจากความเป็นเวียดนามได้” อีกทั้งยังมีการรื้อฟื้นและจัดตั้งสถานที่สำคัญเพื่อเชื่อมโยงสำนึก ชาตินิยมของชาวเวียดนาม เช่น บ้านลุงโฮจิมินห์ พิพิธภัณฑ์ประธานโฮจิมินห์ และอนุสรณ์สถาน ประธานโฮจิมินห์ ณ บ้านนาจอก จังหวัดนครพนม เป็นต้น

ผลการศึกษาคณะคุณิพนธ์ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ทางการเวียดนามยังคงให้ความสำคัญต่อชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนาม หรือ “ชุมชนเวียดนามโพ้นทะเลในประเทศไทย” ตามคำเรียกของฝ่ายเวียดนามอย่างต่อเนื่อง อันเป็นส่วนหนึ่งของความสนใจของผู้เขียน IS ฉบับนี้ เพื่อจะนำไปสู่การส่งเสริมบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการเป็น “จุดเชื่อม” ในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับเวียดนาม

2.2.5 หนังสือ “125 ปีชาวเวียดนามเมืองอุดรธานี” โดยณัฐนันท์ สุวรรณวงค์ และคณะ ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสัมภาษณ์บุคคลผู้อยู่ในเหตุการณ์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวเวียดนามในจังหวัดอุดรธานี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภาษา การปรับบทบาททางเศรษฐกิจของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม สถานที่สำคัญและองค์กรของชาวเวียดนามจังหวัดอุดรธานี อาทิ แหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (หนองโพน) จังหวัดอุดรธานี สมาคมชาวเวียดนามจังหวัดอุดรธานี สมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทย ชมรมนักธุรกิจไทยเวียดนามจังหวัดอุดรธานี เป็นต้น

หนังสือดังกล่าวจัดพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 2018 จึงเป็นหนึ่งในแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่มีความทันสมัยที่สุดเกี่ยวกับพัฒนาการของชุมชนชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประชากรชาวไทยเชื้อสายเวียดนามจำนวนมาก

บทที่ 3

ผลการศึกษา

ในการศึกษาศักยภาพและบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น ซึ่งผู้เขียนได้กำหนดช่วงเวลาในการศึกษาระหว่าง ค.ศ. 2001-2019 นั้น ผู้เขียนขอเสนอหัวข้อ 1-3 พอสังเขป เพื่อให้เข้าใจที่มาและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับคนกลุ่มดังกล่าว ก่อนนำไปสู่การศึกษาในหัวข้อที่ 4

1. การอพยพของชาวเวียดนามเข้าสู่ประเทศไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง
2. นโยบายของไทยต่อชาวเวียดนามอพยพระหว่าง ค.ศ. 1946-2000
3. จาก “ชาวเวียดนามอพยพ” สู่การเป็น “ไทยใหม่” หรือ “ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม”
4. การศึกษาศักยภาพและบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์

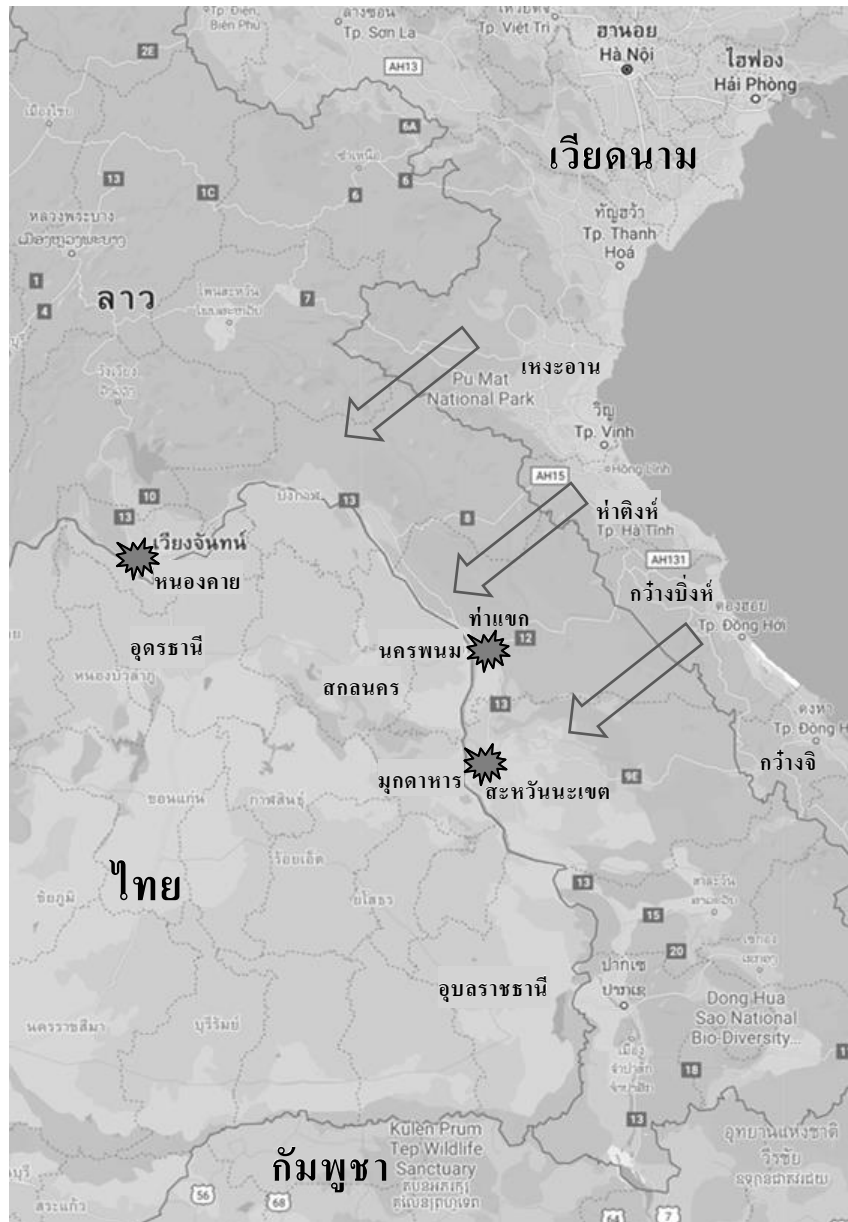
ไทย-เวียดนาม โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น โดยใช้ SWOT Analysis

3.1 การอพยพของชาวเวียดนามเข้าสู่ประเทศไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

การย้ายถิ่นฐานของชาวเวียดนามเข้ามายังประเทศไทยในอดีตมีขึ้นหลายระลอก นับตั้งแต่สมัยอยุธยาในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 17 จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยมีสาเหตุแตกต่างกันไป ตั้งแต่การถูกกดขี่ข่มเหงและถูกกีดกันทางศาสนา ความยากจนข้นแค้น การถูกกวาดต้อนเป็นเชลยศึก การค้า การหนีการต่อสู้ภายในกับฝรั่งเศส การเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามรักชาติหรือกู้ชาติเพื่อต่อต้านฝรั่งเศสในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 และการหนีการปราบปรามของกองกำลังฝรั่งเศสในอินโดจีนในช่วงระหว่างและโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (ธัญญาทิพย์, 2005: 9)

การศึกษาเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐานของชาวเวียดนามมายังประเทศไทย ส่วนใหญ่จะแบ่งกลุ่มโดยใช้คำเรียก “ญวนเก่า” สำหรับชาวเวียดนามที่เข้าสู่ประเทศไทยก่อน ค.ศ. 1946 และ “ญวนใหม่” หรือ “ญวนอพยพ” หรือ “ชาวเวียดนามอพยพ” สำหรับเรียกชาวเวียดนามที่เข้ามายังประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1946 เป็นต้นมา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการอพยพหนีภัยการสู้รบและการปราบปรามของกองกำลังฝรั่งเศสที่พยายามกลับเข้ามายึดครองอินโดจีนภายหลังสงครามโลก

ครั้งที่สอง โดยเฉพาะการบุกโจมตีเพื่อยึดคืนเมืองใหญ่ในแถบริมฝั่งแม่น้ำโขงในฝั่งลาว ได้แก่ เวียงจันทน์ ท่าแขก และสะหวันนะเขต ในช่วงต้น ค.ศ. 1946³

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงการอพยพของชาวเวียดนามจากทางตอนเหนือและตอนกลางของเวียดนาม เข้าสู่ลาวและไทย และที่ตั้งของเวียงจันทน์ ท่าแขก และสะหวันนะเขต (แผนที่จาก Google Maps)

³ กองกำลังฝรั่งเศสเข้ายึดสะหวันนะเขตได้เมื่อวันที่ 15 มีนาคม ค.ศ. 1946 ท่าแขกเมื่อวันที่ 21 มีนาคม ค.ศ. 1946 และเวียงจันทน์เมื่อวันที่ 25 เมษายน ค.ศ. 1946 (ธัญญาทิพย์, 2005: 24-25)

หนึ่งในเหตุการณ์สำคัญคือการโจมตีครั้งใหญ่ของกองกำลังฝรั่งเศสที่เมืองท่าแขกซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงตรงข้ามจังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 1946 หรือที่เรียกกันว่า “เหตุการณ์วันท่าแขกแตก” ซึ่งได้รับการกล่าวขานว่าเป็นหนึ่งในการปราบปรามที่รุนแรงและโหดร้ายทารุณที่สุด เมืองท่าแขกเป็นเมืองที่มีชาวเวียดนามอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการอพยพครั้งใหญ่ของชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในฝั่งลาวข้ามมายังฝั่งไทยที่จังหวัดนครพนม ซึ่งเมื่อรวมกับชาวเวียดนามที่หนีการปราบปรามจากสะหวันนะเขตและเวียงจันทน์ในช่วงใกล้เคียงกันแล้ว ประเมินการว่ามีชาวเวียดนามอพยพเข้ามายังฝั่งไทยเฉพาะช่วงเดือนมีนาคม ค.ศ. 1946 ถึง 40,000–50,000 คน (ธัญญาทิพย์, 2005: 30)

ชาวเวียดนามเหล่านี้มีได้คิดจะพำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการถาวรและมีความหวังที่จะเห็นสงครามสงบลงโดยเร็วเพื่อจะเดินทางกลับไปยังถิ่นฐานบ้านเรือนเดิมของตนในฝั่งลาวหรือเวียดนาม แต่ความเป็นจริงกลับไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ชาวเวียดนามอพยพกลุ่มดังกล่าวยังต้องพำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทยอีกหลายทศวรรษ และกลายเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญต่อความมั่นคงภายในของไทย และความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในระยะต่อมา

3.2 นโยบายของไทยต่อชาวเวียดนามอพยพระหว่าง ค.ศ. 1946–2000

นโยบายของไทยต่อชาวเวียดนามอพยพในแต่ละช่วงมีความแตกต่างกันไปตามสถานการณ์การเมืองภายในของไทยและสถานการณ์ในภูมิภาค โดยสามารถแบ่งออกเป็นช่วงกว้าง ๆ ได้ 3 ช่วง เพื่อให้เห็นบริบทที่เกี่ยวข้องกับชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทย และเพื่อนำไปสู่เนื้อหาในช่วงถัดไป

3.2.1 ช่วง ค.ศ. 1946–1949 ภายใต้รัฐบาลของนายปรีดี พนมยงค์⁴

ในช่วงดังกล่าวทางการไทยมีความเห็นอกเห็นใจชาวเวียดนามอพยพที่ต้องพลัดพรากจากถิ่นฐานบ้านเรือนจากฝั่งลาว โดยเฉพาะกลุ่มที่หนีตายข้ามมายังฝั่งไทยแบบสิ้นเนื้อประดาตัวจากเหตุการณ์ “วันท่าแขกแตก” ชาวเวียดนามอพยพดังกล่าวได้รับการช่วยเหลือจากพวกญวนเก่า ซึ่งเป็นชาวเวียดนามที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยในช่วงก่อนหน้า ตลอดจนชาวไทยและเจ้าหน้าที่ทางการของไทยในการให้แหล่งที่พักอาศัย ให้โอกาสในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ซึ่งยังเป็นที่ยอมรับและจดจำในหมู่ชาวเวียดนามอพยพเมื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ในช่วงดังกล่าว⁵ นอกจากนี้ ภายใต้รัฐบาลของนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลไทยยังให้ความช่วยเหลือขบวนการกู้ชาติในอินโดจีนด้วย

⁴ ดูเพิ่มเติมที่ ธัญญาทิพย์, 2005: 73-85.

⁵ ความซาบซึ้งในความช่วยเหลือของประเทศไทยและคนไทยปรากฏอยู่ในเอกสารบันทึกความทรงจำ และการสัมภาษณ์ชาวเวียดนามอพยพ และงานวิจัยต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้เขียนเองก็มีโอกาสได้รับรู้ถึงความรู้สึกดังกล่าวด้วยเช่นกันจากการสนทนากับชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ 1 ณ ที่ทำการสมาคมไทยเวียดนาม จังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 2020 และกับชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ 2 ที่จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 27-28 กรกฎาคม

3.2.2 ระหว่างปลายคริสต์ทศวรรษที่ 1940 จนถึงปลายคริสต์ทศวรรษที่ 1980 ภายใต้การบริหารประเทศสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม จนถึงสมัยพลเอก เปรม ติณสูลานนท์⁶

ช่วงตั้งแต่ปลายคริสต์ทศวรรษที่ 1940 จนถึงปลายคริสต์ทศวรรษที่ 1980 นโยบายของไทยต่อชาวเวียดนามอพยพได้เปลี่ยนไปจากช่วงก่อนหน้าอย่างสิ้นเชิง โดยมีปัจจัยสำคัญมาจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในภูมิภาคในระยะเวลาต่าง ๆ ได้แก่ การแผ่ขยายอิทธิพลและชัยชนะของลัทธิคอมมิวนิสต์อันนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในจีนในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1949 ชัยชนะของเวียดนามเหนือเหนือฝรั่งเศสในสมรภูมิเดียนเบียนฟู ค.ศ. 1954 การเข้ามาของสหรัฐฯ และการแผ่ขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียตซึ่งนำไปสู่สงครามเย็นในภูมิภาค ตามมาด้วยชัยชนะของเวียดนามเหนือต่อเวียดนามใต้อันนำไปสู่การสถาปนาสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ค.ศ. 1975 รวมทั้งการแผ่ขยายอิทธิพลทางทหารของเวียดนามเข้าไปในกัมพูชาใน ค.ศ. 1978 ความหวาดกลัวต่อภัยคอมมิวนิสต์และภัยคุกคามจากเวียดนามข้างต้นทำให้รัฐไทยมีความหวาดระแวงชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ด้วยเกรงว่าชาวเวียดนามอพยพจะร่วมมือและสนับสนุนเวียดนามเหนือในการทำสงครามต่อต้านสหรัฐฯ และบ่อนทำลายประเทศไทยที่สนับสนุนสหรัฐฯ รวมทั้งเกรงว่าชาวเวียดนามอพยพเหล่านี้จะทำการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย และสนับสนุนการก่อการร้ายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ปัจจัยดังกล่าวนำมาซึ่งนโยบายที่เข้มงวดในการควบคุมชาวเวียดนามอพยพ ตั้งแต่การจำกัดเขตที่อยู่อาศัย⁷ การจำกัดอาชีพ⁸ ส่งผลให้ชาวเวียดนามอพยพประสบความยากลำบาก

ค.ศ. 2020 หรือแม้กระทั่งชาวเวียดนามอพยพที่ได้เดินทางกลับไปตั้งรกรากในเวียดนามมากกว่า 40 ปีแล้ว รวมทั้งได้กล่าวแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยที่มีต่อชาวเวียดนามอพยพที่หนีร้อนมาพึ่งเย็นภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร

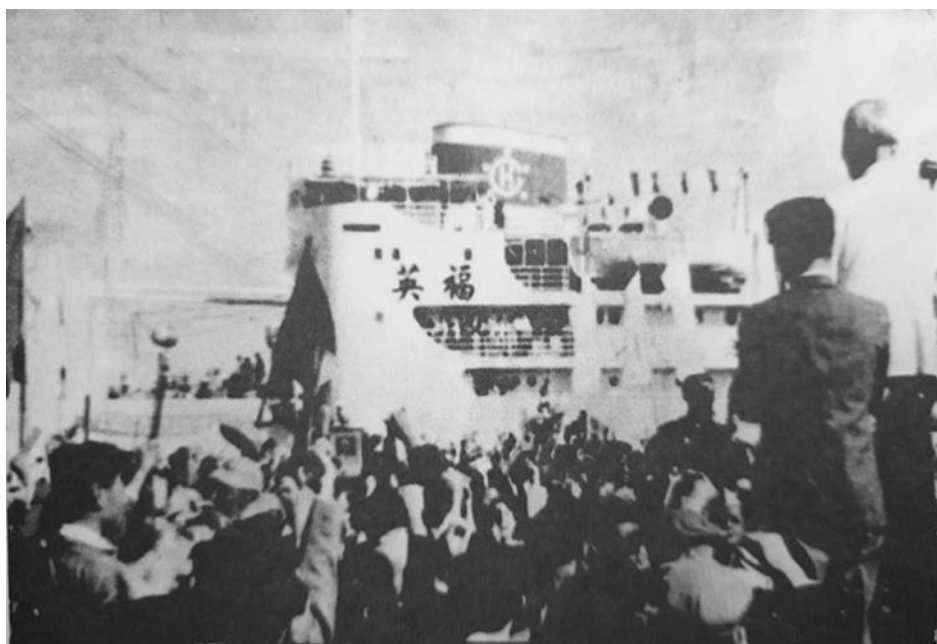
⁶ ดูเพิ่มเติมที่ ธัญญาทิพย์, 2005: 85-108.

⁷ ในช่วงที่มีการอพยพเข้ามาครั้งใหญ่ระหว่าง ค.ศ. 1945-1946 ชาวเวียดนามได้แยกย้ายกันอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดต่าง ๆ ถึง 56 จังหวัด โดยทางการไทยมิได้มีการกำหนดเขตที่อยู่อาศัย ต่อมาใน ค.ศ. 1949 มีการกำหนดพื้นที่ควบคุมให้อยู่อาศัยได้เพียง 12 จังหวัด และ ใน ค.ศ. 1950 ลดเหลือ 5 จังหวัด ได้แก่ หนองคาย สกลนคร นครพนม อุบลราชธานี และปราจีนบุรี อย่างไรก็ตามการประกาศจังหวัดพื้นที่ควบคุมเพิ่มเติม อันเป็นผลมาจากความพยายามในการโยกย้ายชาวเวียดนามอพยพไปอยู่อาศัยในจังหวัดที่ห่างไกลจากจังหวัดริมแม่น้ำโขง รวมทั้งส่วนหนึ่งสืบเนื่องจากการยกระดับของอำเภอเป็นจังหวัด เช่น ยโสธรและมุกดาหาร เป็นต้น (ธัญญาทิพย์, 2005: 100-103)

⁸ สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ห้ามชาวเวียดนามอพยพประกอบอาชีพ 9 อย่าง ได้แก่ ช่างไม้ ช่างปูน ช่างตัดผม ช่างเย็บผ้า ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า คนขับรถ คนทำสวน คนรับจ้างฉีดยาหรือหมอมือที่ฝึกหัดเอง ซึ่งทำให้ชาวเวียดนามประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต เนื่องจากอาชีพที่ถูกห้ามเหล่านี้ล้วนเป็นอาชีพที่ชาวเวียดนามมีความถนัดและความชำนาญ ต่อมาในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อาชีพที่ถูกห้ามได้เพิ่มเป็น 25 อย่าง และนโยบายต่อชาวเวียดนามอพยพนี้ยังเข้มงวดมาจนถึงสมัยพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ (ธัญญาทิพย์, 2005: 108)

ในการทำมาหากิน ประกอบอาชีพ การเข้าถึงการศึกษาและการบริการอื่น ๆ ของรัฐ และเป็นอุปสรรคต่อการไปมาหาสู่ในหมู่ญาติพี่น้อง รวมถึงความยากลำบากในการเดินทางออกนอกเขตที่อยู่อาศัยเพื่อรับการรักษายาบาล รวมทั้งในบางช่วงมีการบังคับเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามไปยังพื้นที่ที่ห่างไกลจากจังหวัดริมแม่น้ำโขง⁹

อย่างไรก็ดี ในช่วงดังกล่าวได้มีการดำเนินการที่สำคัญประการหนึ่งอันเป็นผลจากความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลเวียดนามเหนือในการแก้ไขปัญหาชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทย กล่าวคือ การจัดส่งชาวเวียดนามอพยพที่มีความสมัครใจกลับคืนสู่ปิตุภูมิในเวียดนามเหนือระหว่าง ค.ศ. 1960–1964 ตาม “ความตกลงระหว่างสภากาชาดไทยกับสภากาชาดแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม” ซึ่งลงนามกันที่กรุงย่างกุ้ง เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ. 1959 ซึ่งสามารถจัดส่งชาวเวียดนามอพยพกลับสู่เวียดนามได้ถึง 46,536 คน แต่การดำเนินการดังกล่าวต้องยุติลงเมื่อสถานการณ์สงครามในเวียดนามทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้ส่วนที่เหลืออีกจำนวน 30,000–40,000 คนยังต้องดำเนินชีวิตในประเทศไทยต่อไป¹⁰

ภาพที่ 2 ประธานโฮจิมินห์ต้อนรับชาวเวียดนามที่กลับจากประเทศไทยโดยเรือเที่ยวแรก เมื่อวันที่ 10 มกราคม ค.ศ. 1960 ที่ท่าเรือไฮฟอง ประเทศเวียดนาม

ภาพจาก: ธัญญาทิพย์ (2005)

⁹ เช่น การเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคอีสานไปยังจังหวัดพัทลุงและสุราษฎร์ธานี ใน ค.ศ. 1953 การเคลื่อนย้ายชาวเวียดนามจากจังหวัดริมแม่น้ำโขงไปยังจังหวัดร้อยเอ็ดและกาฬสินธุ์ใน ค.ศ. 1954 (ธัญญาทิพย์, 2005: 91)

¹⁰ จำนวนผู้เดินทางกลับอ้างอิงจากณัฐนันท์และคณะ, 2018: 40, ส่วนรายละเอียดการเจรจา กระบวนการ และขั้นตอนการดำเนินการจัดส่งชาวเวียดนามอพยพกลับสู่เวียดนาม ดูเพิ่มเติมได้ที่ ธัญญาทิพย์, 2005: บทที่ 4: 127-174

ชาวเวียดนามอพยพที่ได้เดินทางกลับคืนสู่ปิตุภูมิ หรือที่ภาษาเวียดนามใช้คำว่า “เหวียดเกี้ยวโฮยเฮือง” (Việt Kiều Hôi Hương) เหล่านี้ แม้จะถูกกีดกันและประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิตในประเทศไทยเป็นบางช่วง แต่ส่วนใหญ่ยังคงรู้สึกผูกพันและมีความรู้สึกที่ดีกับประเทศไทยและช่วงเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ในเมืองไทย¹¹ ทั้งนี้ เมื่อเดินทางถึงเวียดนามแล้วก็ได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากฝ่ายเวียดนาม และได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเวียดนามในรูปแบบต่าง ๆ บ้างเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลางและระดับท้องถิ่น บ้างประกอบวิชาชีพด้วยความรู้ ความชำนาญตามประสบการณ์และสาขาที่ได้ฝึกฝน ตลอดจนด้วยทุนทรัพย์ที่ได้เก็บออมระหว่างอยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้ มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสมาคมประจำจังหวัดต่าง ๆ ในเวียดนาม และยังคงมีการติดต่อสื่อสารกับญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงที่เคยร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกันที่ยังตกค้างในประเทศไทย¹² ซึ่งต่อมาเป็นหนึ่งในปัจจัยที่จะช่วยชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่นด้วย

อนึ่ง ภายหลังจากที่เวียดนามเหนือประสบชัยชนะเหนือเวียดนามใต้ อันนำไปสู่การรวมชาติเวียดนามได้สำเร็จใน ค.ศ. 1975 และการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ. 1976 นั้น ในกระบวนการเจรจาเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ดังกล่าว ฝ่ายไทยได้พยายามหิบบกประเด็นเรื่องชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยขึ้นหารือ โดยต้องการให้รัฐบาลเวียดนามรับชาวเวียดนามอพยพที่ยังตกค้างประมาณ 30,000–40,000 คน กลับไปยังเวียดนาม เนื่องจากประเทศไทยไม่ต้องการแบกรับภาระนี้อีกต่อไป และไม่แน่ใจในความจงรักภักดีต่อประเทศไทยของคนเหล่านี้ ในขณะที่ฝ่ายเวียดนามไม่ต้องการรับกลับ เนื่องจากความไม่พร้อมภายหลังสงครามที่เพิ่งจะสิ้นสุดลง และต้องบูรณะฟื้นฟูประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สาธารณูปโภค สังคม และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอีกมาก รวมทั้งเห็นว่าชาวเวียดนามอพยพเหล่านี้ได้อยู่อาศัยในประเทศไทยมาเป็นเวลานานแล้ว การรับกลับไปเวียดนามจะเป็นทั้งการเพิ่มภาระให้กับรัฐบาลเวียดนาม และจะเป็นผลร้ายต่อชาวเวียดนามจากประเทศไทยเองเพราะอาจรับกับสภาพความยากจนและสับสนในเวียดนามไม่ไหว และจะก่อให้เกิดปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคมเวียดนามได้ (ธัญญาทิพย์, 2005: 218–224) ชาวเวียดนามอพยพดังกล่าวจึงยังคงอยู่อาศัยในประเทศไทยต่อไป

¹¹ หากคำนวณตั้งแต่ ค.ศ. 1946 จนถึงการอพยพกลับปิตุภูมิเที่ยวแรกในปี ค.ศ. 1960 พบว่าชาวเวียดนามอพยพกลุ่มดังกล่าวได้ใช้ชีวิตในประเทศไทยเป็นเวลาอย่างน้อยถึง 15 ปี (Hoàng Ngọc Hùng และ Nguyễn Thái Hồng, 30 พฤษภาคม 2020: สัมภาษณ์)

¹² ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในธัญญาทิพย์, 2005: บทที่ 5: 175–204 ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ตรงของผู้เขียน IS ฉบับนี้ที่ได้มีโอกาสสัมผัสโดยการเข้าร่วมงานพบปะสังสรรค์ของกลุ่ม “เหวียดเกี้ยวโฮยเฮือง” ในจังหวัดทางภาคใต้ของเวียดนาม และการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับสมาชิกสมาคมสัมพันธ์ชาวเกี้ยวบัวลาว-ไทยประจำนครโฮจิมินห์ ซึ่งเป็นสมาคมสำหรับชาวเวียดนามที่เคยพำนักอาศัยในประเทศไทยและลาวในหลายโอกาสในระหว่างที่ประจำการที่สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์

พัฒนาการใน ค.ศ. 1976 ข้างต้นถือเป็นจุดเปลี่ยนหนึ่งที่สำคัญต่ออนาคตของชาวเวียดนามอพยพ เมื่อเริ่มมีความชัดเจนว่าโอกาสที่จะได้กลับคืนสู่ปิตุภูมิมีเพียงน้อยนิด กอปรกับกับสถานการณ์ที่เวียดนามเข้าแทรกแซงทางทหารในกัมพูชาในอีก 2 ปีต่อมา ทำให้ฝ่ายไทยยิ่งมีความหวาดระแวงต่อชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ชาวเวียดนามอพยพหลายครอบครัวเริ่มตัดสินใจละทิ้งอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนาม พยายามปกปิดและไม่ส่งผ่านอัตลักษณ์ดังกล่าวไปสู่บุตรหลาน รวมทั้งพยายามแสดงอัตลักษณ์ความเป็นไทยในทุกทางด้วยความหวังที่จะได้รับการยอมรับและอยู่รวมในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข (สุริยา, 25-26 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์) ซึ่งเหตุการณ์ในช่วงนี้จะส่งผลในอนาคตดังที่ได้กล่าวไว้ในเนื้อหาช่วงต่อไป

3.2.3 ปลายคริสต์ทศวรรษที่ 1980 นับตั้งแต่สมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จนถึงปี ค.ศ. 2000

ในช่วงปลายคริสต์ทศวรรษที่ 1980 ความตึงเครียดทางการเมืองในภูมิภาคเริ่มคลี่คลาย อันเป็นผลมาจากการสิ้นสุดของสงครามเย็นและการล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในสหภาพโซเวียต และยุโรปตะวันออก เวียดนามเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการปฏิรูปทางเศรษฐกิจภายในประเทศ ภายใต้นโยบายปฏิรูปโดยเมื่อย (Đổi Mới) ใน ค.ศ. 1986 นำไปสู่การเปิดประเทศและประกาศปรับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านทั้งกับจีนและอาเซียน รวมทั้งการถอนทหารออกจากกัมพูชา ใน ค.ศ. 1989 ในขณะที่ประเทศไทยเป็นช่วงเวลาที่พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เข้ามาบริหารประเทศ และมีนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” เพื่อส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ความสัมพันธ์ไทยและเวียดนามเริ่มเข้าสู่บรรยากาศแห่งความเป็นมิตรและได้แสดงความปรารถนาที่จะร่วมมือกันมากยิ่งขึ้นทั้งในระดับทวิภาคี และในระดับพหุภาคีโดยเวียดนามได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนใน ค.ศ. 1995 ด้วย เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ทั้งสองประเทศมีความหวาดระแวงกันน้อยลง ทั้งสองฝ่ายเริ่มมีการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับสูง ทั้งการเสด็จฯ เยือนเวียดนามของพระบรมวงศานุวงศ์ไทย¹³ การเดินทางเยือนไทยของผู้นำระดับสูงของเวียดนาม¹⁴

¹³ ได้แก่ การเสด็จฯ เยือนเวียดนามอย่างเป็นทางการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (เมื่อครั้งทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร) วันที่ 15-20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1992 ในฐานะผู้แทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตามคำทูลเชิญของประธานาธิบดีเล ดึ๊ก แอง (Lê Đức Anh) การเสด็จฯ เยือนเวียดนามของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (เมื่อครั้งทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) ระหว่างวันที่ 17-23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1993 ตามคำกราบบังคมทูลเชิญของนายกรัฐมนตรีโว วัน เกียต (Võ Văn Kiệt) การเสด็จเยือนเวียดนามของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ในรัชกาลที่ 9 ระหว่างวันที่ 7-13 มีนาคม ค.ศ. 1994 เป็นต้น

¹⁴ อาทิ การเยือนไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขกของรัฐบาลไทยของนายโต๋ เหมื่อย (Đỗ Mười) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ระหว่างวันที่ 15-18 ตุลาคม ค.ศ. 1993 โดยในระหว่างการเดินทางดังกล่าวได้รับ

การแลกเปลี่ยนการเยือนของคณะผู้แทนในระดับต่าง ๆ ตลอดจนการจัดตั้งกลไกหารือ และการบรรลุข้อตกลงในประเด็นที่ค้างร่วมกันมาเป็นเวลานานในระยะเวลาอันสั้น¹⁵

ภายใต้สภาวะแวดล้อมข้างต้น กอปรกับการที่รัฐบาลไทยจำต้องตระหนักในข้อเท็จจริงที่ว่าชาวเวียดนามอพยพที่อยู่ในประเทศไทยจะยังคงอยู่ในประเทศไทยต่อไป จึงมีความจำเป็นต้องผสมผสานคนเหล่านี้เข้ากับสังคมไทย (ธัญญาทิพย์, 2005: 109) นำมาซึ่งนโยบายที่มีความผ่อนปรนต่อชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การให้ “สัญชาติไทย” แก่บุตรหลานชาวเวียดนามอพยพ และให้ “สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย” แก่พ่อแม่ผู้เป็นชาวเวียดนามอพยพในสมัยรัฐบาลชุดต่อ ๆ มา

3.3 จาก “ชาวเวียดนามอพยพ” สู่อการเป็น “ไทยใหม่” หรือ “ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม”

นโยบายการให้สัญชาติแก่ชาวเวียดนามอพยพในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งได้รับการสานต่อในสมัยนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ได้นำไปสู่การปฏิบัติและเร่งรัดดำเนินการที่เป็นรูปธรรมจนกระทั่งมีการอนุมัติให้สัญชาติไทยแก่ชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1993 (ธัญญาทิพย์, 2005: 124) ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญสำหรับชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยสู่การเป็น “ไทยใหม่” หรือ “คนไทยเชื้อสายเวียดนาม”

การได้รับสัญชาติไทยทำให้สถานภาพของชาวเวียดนามอพยพมีความมั่นคงมากขึ้นในแทบทุกด้าน เนื่องจากมีสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมกับคนไทยและกลายเป็นคนไทยเต็มตัว สามารถปลดพันธนาการทางเศรษฐกิจและสังคมที่เคยถูกกดทับไว้ในอดีต สามารถเข้าถึงการบริการของรัฐสามารถเดินทางออกนอกพื้นที่ มีอิสระเสรีในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะในทางธุรกิจสามารถขยายกิจการและสะสมทรัพย์สินรวมถึงครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้อย่างเต็มที่แตกต่างจากในอดีตที่ผ่านมาในขณะที่ยังไม่มีสถานะทางกฎหมายทำให้ไม่กล้าลงทุนหรือขยายกิจการมากนักเนื่องจากต้องอาศัยชื่อคนไทยเป็นเจ้าของกิจการแทนซึ่งเสี่ยงต่อการถูกโกง นอกจากนี้ ในทางสังคม

พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และการเยือนไทยอย่างเป็นทางการในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (State Visit) ของนายเจิ่น ดึ๊ก เลือง (Trần Đức Lương) ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ระหว่างวันที่ 6-8 ตุลาคม ค.ศ. 1998

¹⁵ เช่น ความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (ลงนามเมื่อวันที่ 18 กันยายน ค.ศ. 1991) หนังสือแลกเปลี่ยนการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระดับสูงไทย-เวียดนามว่าด้วยการแก้ไขปัญหาประมงและระเบียบทางทะเล (ลงนามเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1995)

การที่ “ชาวไทยใหม่” หรือ “ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม” ได้รับการยอมรับจากทางภาครัฐมากขึ้น ก็ทำให้สถานภาพทางสังคมของชาวเวียดนามอพยพในท้องถิ่นต่าง ๆ ภาคอีสานได้รับการยอมรับจากคนในท้องถิ่นและองค์กรต่าง ๆ มากขึ้นตามไปด้วย¹⁶

3.4 การศึกษาศักยภาพและบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ ไทย-เวียดนาม โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น (SWOT Analysis)

นับตั้งแต่ ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามในภาพรวม อยู่ในระดับดีในทุกด้าน ทั้งด้านการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม ผู้นำของทั้งสองประเทศมีโอกาสพบหารือกันหลายโอกาสทั้งการเยือนในระดับทวิภาคีและพหุภาคี กลไกการค้าเน้นความสัมพันธ์ที่สำคัญในหลายระดับช่วยผลักดันความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ให้รัดหน้า

เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ศักยภาพและบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น โดยใช้ SWOT Analysis ผู้เขียนขอเสนอลำดับเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ในความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม ในช่วง ค.ศ. 2001-2019 โดยเฉพาะที่มีความเกี่ยวข้องกับศักยภาพและบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ซึ่งเนื้อหาในส่วนต่อจากนี้จะพบการใช้คำว่า “เหวียดเกี่ยว” บ่อยครั้งขึ้น โดยเฉพาะหากเป็นการกล่าวเพื่อให้สะท้อนมุมมองของฝ่ายเวียดนาม

เหตุการณ์สำคัญบางส่วนระหว่างช่วง ค.ศ. 2001-2019 ได้แก่

- ค.ศ. 2001 การสถาปนาความสัมพันธ์เมืองคู่มิตรระหว่างจังหวัดนครพนม-จังหวัดกว๋างบิ่งห์ ซึ่งต่อมาขยายไปสู่การลงนามบันทึกการค้าหรือการค้าความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 2004 ณ จังหวัดนครพนม

- ค.ศ. 2002 การเริ่มติดต่อสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นระหว่างจังหวัดนครพนมกับจังหวัดท่าตั้ง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ขยายมาสู่ความร่วมมือในกรอบ 3 ประเทศ 9 จังหวัดในปัจจุบัน ได้แก่ นครพนม สกลนคร หนองคาย และบึงกาฬของไทย แขวงคำม่วนและแขวงบอลิคำไซของลาว และจังหวัดท่าตั้ง จังหวัดเหงะอาน และจังหวัดกว๋างบิ่งห์ของเวียดนาม

- ค.ศ. 2004 การประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมอย่างไม่เป็นทางการไทย-เวียดนาม (Joint Cabinet Retreat-JCR) ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 20-21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004 ที่นครดานัง และจังหวัดนครพนม โดยมีพิธีเปิดหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม บ้านนาจอก จังหวัดนครพนม

- ค.ศ. 2004-2005 เริ่มรื้อฟื้นก่อตั้งสมาคมชาวเวียดนามในพื้นที่ต่าง ๆ อาทิ สมาคมชาวเวียดนามจังหวัดอุดรธานี สมาคมชาวเวียดนามจังหวัดนครพนม ซึ่งต่อมามีการรวมตัวกันเป็นสมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทย ปัจจุบันมีสมาชิก 12 สมาคมในระดับจังหวัดและอำเภอ และสมาชิกในระดับชมรมอีก 14 แห่งทั่วประเทศ (วิศรุต, 26 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์)

¹⁶ ดูเพิ่มเติมที่ พิสิฐ, 2017 และ ศรีญา, 2014.

- ค.ศ. 2005 การสถาปนาความสัมพันธ์เมืองคู่มิตรจำนวน 3 คู่ ได้แก่ (1) จังหวัดมุกดาหาร-จังหวัดกว๋างจิ (2) จังหวัดมหาสารคาม-จังหวัดเถื่อเทียน-เว้ และ (3) เทศบาลเมืองขอนแก่น-เทศบาลเมืองด่งเหย๋ จังหวัดกว๋างบิ่งห์
- ค.ศ. 2006 การจัดตั้งศูนย์มิตรภาพฮานอย-นครพนม ที่จังหวัดนครพนม
- ค.ศ. 2006 การสถาปนาความสัมพันธ์เมืองคู่มิตรระหว่างจังหวัดสกลนคร-จังหวัดกว๋างบิ่งห์
- ค.ศ. 2007 “ประชาคมเหวียดเกี๋ยวในเมืองไทย” ได้รับเหรียญอิสริยาภรณ์เอกราชชั้นสูงสุดจากรัฐบาลเวียดนาม โดยยกย่องคุณูปการของเหวียดเกี๋ยวที่ได้สนับสนุนการทำสงครามต่อต้านจักรวรรดินิยมฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา (สุริยา, 2019: 276)
- ค.ศ. 2009 ริเริ่มการจัดตั้งสมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทย (โดยได้รับใบอนุญาตก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อ ค.ศ. 2014)
- ค.ศ. 2013 นายเหวียน ฟู๋ จ่อง (Nguyễn Phú Trọng) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเยือนไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขกของรัฐบาลไทย ระหว่างวันที่ 25-27 มิถุนายน ค.ศ. 2013 โดยในวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ. 2013 ได้เดินทางเยือนจังหวัดนครพนม เพื่อเยี่ยมเยียนชุมชนเหวียดเกี๋ยวในภาคอีสานของไทย เยี่ยมชมหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม และชมความคืบหน้าในการก่อสร้างอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ที่บ้านนาจอก
- ค.ศ. 2014 การเปิดศูนย์มิตรภาพไทย-เวียดนาม บ้านดง จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ. 2014 ซึ่งสมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทย และสมาคมชาวเวียดนามในจังหวัดต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน
- ค.ศ. 2014 การสถาปนาความสัมพันธ์เมืองคู่มิตรระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี-จังหวัดกว๋างนาม
- ค.ศ. 2016 การสถาปนาความสัมพันธ์เมืองคู่มิตรระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี-จังหวัดคอนตุม
- ค.ศ. 2016 พิธีเปิดอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ บ้านนาจอก จังหวัดนครพนม อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม ค.ศ. 2016 โดยมีนายเหวียน วัน เน็น (Nguyễn Văn Nèn) ประธานสำนักงานคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามร่วมเป็นประธานในพิธีพร้อมกับผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม โดยอนุสรณ์สถานดังกล่าวได้รับเงินสนับสนุนการก่อสร้างจากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามประมาณ 45 ล้านบาท
- ค.ศ. 2017 รัฐบาลเวียดนาม โดยคณะกรรมการกิจการชาวเวียดนามโพ้นทะเล ให้ทุนการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในประเทศเวียดนามแก่บุตรหลานเหวียดเกี๋ยวในประเทศไทย จำนวน 5 ทุน

- ค.ศ. 2019 สมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสมาพันธ์นักธุรกิจเวียดนามโพ้นทะเลทั่วโลกที่จังหวัดอุดรธานี ระหว่างวันที่ 27-30 กันยายน ค.ศ. 2019

จากเหตุการณ์ที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้นซึ่งช่วยให้เห็นภาพพัฒนาการความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามระหว่าง ค.ศ. 2001-2019 ในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ผู้เขียนขอเสนอศักยภาพและบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม ในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคหรือข้อจำกัด ดังนี้

<p><u>S จุดแข็ง</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นกลุ่มคนที่ทางการเวียดนามให้ความสนใจ 2. มีความสามารถในการสื่อสารภาษาเวียดนาม 3. มีความภูมิใจในอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนาม มีความสามัคคี และมีการรวมกลุ่มเข้มแข็ง 4. มีการติดต่อญาติพี่น้องในเวียดนามเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีในระดับประชาชน และระหว่างท้องถิ่น 5. มีศักยภาพและความพร้อมทางเศรษฐกิจ 6. มีศักยภาพในการเป็นผู้สืบทอดและถ่ายทอดอัตลักษณ์เวียดนามในสังคมไทย 	<p><u>W จุดอ่อน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คนรุ่นใหม่มีความสามารถในการสื่อสารภาษาเวียดนามได้น้อยลง 2. คนรุ่นใหม่มีความเป็นเวียดนามและสนใจเวียดนามน้อยลง
<p><u>O โอกาส</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่เปิดกว้างมีส่วนเอื้อต่อการแสดงบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม 2. เวียดนามมีนโยบายส่งเสริมชุมชนเวียดนามโพ้นทะเลในทั่วโลก 	<p><u>T อุปสรรค</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไทยยังไม่มีกลยุทธ์และการดำเนินการที่ชัดเจนในการส่งเสริมบทบาทชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม 2. หน่วยงานภาครัฐของไทยยังมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายเวียดนามค่อนข้างน้อย และมองข้ามศักยภาพที่จะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ

3.4.1 จุดแข็งของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น

3.4.1.1 ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม หรือที่ทางการเวียดนามใช้คำเรียกว่า “เหวียดเกี้ยวไทย” หรือ “ชาวเวียดนามโพ้นทะเลในประเทศไทย” เป็นกลุ่มคนที่ทางการเวียดนามให้ความสนใจมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์การสร้างชาติและการต่อสู้กับอาณานิคม โดยเฉพาะช่วงตั้งแต่คริสต์ทศวรรษที่ 1920 เป็นต้นมา หรือแม้กระทั่งในช่วงการต่อสู้กับกองกำลังฝรั่งเศสที่พยายามกลับเข้ามามีอำนาจเหนืออินโดจีนภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองอันนำมาซึ่งการอพยพครั้งใหญ่ของเหวียดเกี้ยวข้ามมายังฝั่งไทยก็ยังคงมีการติดต่อสัมพันธ์และสนับสนุนขบวนการกู้ชาติอยู่เสมอ เรื่องราวของเหวียดเกี้ยวในประเทศไทยในฐานะ “เหวียดเกี้ยวผู้รักชาติ” และมีส่วนร่วมสนับสนุนประธานโฮจิมินห์และขบวนการกู้ชาติจึงยังเป็นที่กล่าวขาน¹⁷ ซึ่งการมีเลือดเนื้อเชื้อไขเวียดนามอยู่ในตัวนี้เป็นจุดเด่นและลักษณะเฉพาะตัวที่สามารถหยิบยกขึ้นมาแสดงโดยไม่มีผู้ใดมาโต้แย้งได้

ความสนใจที่ทางการเวียดนามมีต่อเหวียดเกี้ยวในประเทศไทยสามารถยกตัวอย่างได้จาก (1) ความพยายามในการรับชาวเวียดนามอพยพในประเทศไทยกลับคืนสู่ปิตุภูมิในเวียดนามเหนือระหว่าง ค.ศ. 1960–1964 (2) การสนับสนุนการเสริมสร้างและรักษาอัตลักษณ์เวียดนามผ่านการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนแก่ชาวเวียดนามอพยพในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองในรูปแบบต่างๆ ตามโอกาสและข้อจำกัดของสถานการณ์แต่ละช่วงจนถึง ค.ศ. 1976 (3) แม้ว่าภายหลัง ค.ศ. 1976 จะเป็นที่ชัดเจนแล้วว่าเวียดนามปฏิเสธการรับชาวเวียดนามอพยพกลับสู่เวียดนาม แต่คนกลุ่มดังกล่าวก็ยังเป็นประเด็นที่ทางการเวียดนามให้ความสำคัญรวมทั้งพยายามผลักดันให้ทางการไทยให้สถานะทางกฎหมายแก่ชาวเวียดนามอพยพอย่างต่อเนื่อง (ธัญญาทิพย์, 2005: 224) (4) หรือแม้แต่ภายหลังจากได้รับสัญชาติไทยกลายเป็น “คนไทยเชื้อสายเวียดนาม” แล้ว ทางการเวียดนามก็ยังให้ความสำคัญกับ “คนเวียดนามในประเทศไทย” อยู่มาก ยังคงมีการติดต่อสัมพันธ์กับสถานเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทยและสถานกงสุลใหญ่

¹⁷ “เหวียดเกี้ยว” หรือชาวเวียดนามย้ายถิ่นฐานออกจากเวียดนามไปอยู่อาศัยในต่างประเทศสามารถแบ่งได้เป็นหลายระลอก ซึ่งมีเหตุผลการโยกย้ายถิ่นฐาน มีความเกี่ยวข้องกับเวียดนามตามบริบทสถานการณ์และประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป อาทิ (1) เหวียดเกี้ยวในประเทศไทยส่วนใหญ่ คือ ชาวเวียดนามที่โยกย้ายเข้ามาในประเทศไทยในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 และกลุ่มใหญ่ที่เข้ามาภายหลังจากความพยายามกลับเข้ามาปกครองอินโดจีนโดยฝรั่งเศสภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และยังคงช่วยเหลือเวียดนามต่อสู้กับอาณานิคมฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา (2) กลุ่มชาวเวียดนามที่อพยพออกจากเวียดนามในช่วงสงครามเวียดนามไปยังสหรัฐอเมริกา ยุโรป และออสเตรเลีย หรือ (3) กลุ่มชาวเวียดนามที่โยกย้ายถิ่นฐานไปยังสหภาพโซเวียตในช่วงสงครามเย็นเพื่อแสวงหาโอกาสทางการศึกษาและเศรษฐกิจ เป็นต้น

เวียดนามประจำจังหวัดขอนแก่นอย่างใกล้ชิด และได้รับการสนับสนุนให้รวมกลุ่มเป็นชมรม/สมาคม ชาวเวียดนามประจำประเทศไทยและในระดับท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางการติดต่อ (5) ใน ค.ศ. 2007 “ประชาคมเหวียดเกี้ยวในเมืองไทย” ได้รับเหรียญอิสริยาภรณ์เอกราชชั้นสูงสุด จากทางการเวียดนาม โดยยกย่องคุณูปการของเหวียดเกี้ยวที่ได้สนับสนุนการทำสงครามต่อต้าน จักรวรรดินิยมฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา (สุริยา, 2019: 276) และ (6) ผู้นำและผู้บริหารระดับสูง ของเวียดนามมักจะเดินทางเยี่ยมเยียนพบปะชุมชนเหวียดเกี้ยวในภาคอีสานของไทยแทบทุกครั้ง เมื่อมีโอกาสในระหว่างการเยือนประเทศไทย โดยเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการส่งเสริมชุมชน ชาวเวียดนามโพ้นทะเลในประเทศไทย ซึ่งชุมชนเหวียดเกี้ยวในประเทศไทยนี้เป็นชุมชนที่ไม่มีประเด็น ต่อต้านรัฐบาลสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเหมือนชุมชนเวียดนามโพ้นทะเลในบางประเทศ ทำให้ผู้นำเวียดนามที่มาเยือนรู้สึกอบอุ่นใจ (ทอง, 27 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์)

อนึ่ง เอกสาร Review of Vietnamese Migration Abroad ซึ่งจัดทำ โดยกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม เมื่อ ค.ศ. 2012 ระบุจำนวนชาวเวียดนาม โพ้นทะเลในประเทศไทยว่ามีจำนวนถึง 100,000 คน โดยสถิติดังกล่าวยังคงถูกนำมาอ้างอิงอย่างต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการกิจการชาวเวียดนามโพ้นทะเลแห่งชาติเวียดนามใน ค.ศ. 2020¹⁸ ในขณะที่การสำรวจ อย่างไม่เป็นทางการโดยสถานเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทยในช่วง ค.ศ. 2014–2017 โดยการรวบรวมผ่านสมาคม/ชมรมเหวียดเกี้ยวในจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทย พบว่ามีจำนวน ประมาณ 65,000 คน ทั้งนี้ สถิติดังกล่าวเป็นตัวเลขที่นับรวมถึงรุ่นที่ 3 และ 4 (ชั้นหลานและเหลน ของชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ 1 เมื่อ ค.ศ. 1946) ที่ได้รับสัญชาติไทย และเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ ตั้งแต่เกิดด้วย (Nguyễn Tất Thành, 8 กันยายน 2020: สัมภาษณ์) ซึ่งสะท้อนมุมมองและ ความสนใจของทางการเวียดนามต่อคนกลุ่มดังกล่าวได้

3.4.1.2 ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามมีความสามารถในการสื่อสารภาษาเวียดนาม ซึ่งถือเป็นศักยภาพที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมบทบาทในการเป็นผู้สนับสนุนการติดต่อสื่อสารกับภาครัฐ เอกชน และประชาชนของเวียดนาม ยกตัวอย่างได้แก่ (1) การประสานงานในระดับท้องถิ่นระหว่าง จังหวัดของไทยกับเวียดนาม อันนำไปสู่ความร่วมมือในหลายจังหวัด อาทิ นครพนม–กว้างบิ่งห์ นครพนม–ห้าดิ่งห์ มุกดาหาร–กว้างจี้ อุบลราชธานี–กว้างนาม เป็นต้น (2) การเป็นล่ามเจรจา ทางธุรกิจหรือใช้ศักยภาพดังกล่าวของตนในการดำเนินธุรกิจกับเวียดนามซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อถัดไป (3) การสนับสนุนโครงการเวียดนามศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และการเชื่อมโยง สถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มหาวิทยาลัยนครพนม

¹⁸ บันทึกการสนทนาระหว่างนายธานี แสงรัตน์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย กับนายตั้ง มินห์ เคย (Đặng Minh Khôi) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และประธานคณะกรรมการกิจการชาวเวียดนามโพ้นทะเลแห่งชาติ เวียดนาม วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2020 ที่กรุงฮานอย

กับมหาวิทยาลัยในจังหวัดแถบภาคกลางของเวียดนาม (โสร็จ, 28 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์) และ (4) การใช้ทักษะทางภาษาช่วยต้อนรับอำนวยความสะดวกแก่คณะผู้แทนการเยือนอย่างเป็นทางการรวมทั้งเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทยแก่นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม ซึ่งถือเป็นตัวอย่างหนึ่งของการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น เป็นต้น

ภาพที่ 3 การประชุมคณะผู้บริหารระดับสูง 3 ประเทศ 9 จังหวัด (ไทย-ลาว-เวียดนาม) ครั้งที่ 22 เมื่อวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 2019 ณ จังหวัดท่าตั้งห์ ประเทศเวียดนาม
ภาพจาก: สถานีวิทยุเวียดนาม-ส่วนกระจายเสียงต่างประเทศแห่งชาติ (VOV)
<https://vovworld.vn/th-TH.vov>

จุดแข็งในด้านความสามารถในการสื่อสารภาษาเวียดนามนี้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการส่งเสริมและรักษาอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนามให้คงอยู่ต่อไป เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ และทางการเวียดนามก็ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยจะเห็นได้จากตัวอย่าง (1) การผลักดันให้มีการรื้อฟื้นการเรียนการสอนภาษาเวียดนามอย่างเป็นทางการเป็นระบบในชุมชนเหวียดเกี่ยวในจังหวัดต่าง ๆ และนำไปสู่การก่อตั้งโรงเรียนสอนภาษาเวียดนามนำร่องที่วัดสุนทรประดิษฐ์ จังหวัดอุดรธานี เมื่อ ค.ศ. 2017 ในสมัยที่นายเหวียน เต็ด แ่งห์ (Nguyễn Tất Thành) เป็นเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทย (Nguyễn Tất Thành, 8 กันยายน 2020: สัมภาษณ์)

โดยได้รับการสนับสนุนจากสมาคมชาวเวียดนามจังหวัดอุดรธานี ปัจจุบันเปิดสอนสัปดาห์ละ 2 วัน ในช่วงเย็นวันอังคารและวันศุกร์ มีนักเรียนตั้งแต่เด็กเล็กไปจนถึงผู้ใหญ่มากกว่า 40 คน (วิภา, 27 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์) และ (2) การให้ทุนสนับสนุนบุตรหลานเหวียดเกี่ยวเดินทางไปศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกสาขาภาษาเวียดนามเพื่อกลับมาส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาเวียดนามในประเทศไทย ดังที่ได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไปด้วย

ภาพที่ 4 พิธีเปิดโรงเรียนสอนภาษาเวียดนามวัดสุนทรประดิษฐ์ จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 2017 โดยมีนายเหวียน เต็ด แถ่งห์ (Nguyễn Tất Thành) เอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทย (ในขณะนั้น) และนายสิทธิชัย จินดาหลวง รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี (ในขณะนั้น) ร่วมกันเป็นประธาน
ภาพจาก: เหวียน เต็ด แถ่งห์ (Nguyễn Tất Thành)

3.4.1.3 ชุมชนชาวไทยเชื้อสายเวียดนามมีความภูมิใจในอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนาม มีความสามัคคี และมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง อัตลักษณ์และความภูมิใจในความเป็นเวียดนามที่ได้เริ่มแสดงออกอย่างเด่นชัดในคริสต์ทศวรรษที่ 2000 เป็นต้นมา กอปรกับความสามัคคีและการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น ก่อให้เกิดการยอมรับจากทั้งภาครัฐและเอกชนของไทยและเวียดนาม เกิดเป็นพลังในการดำเนินการต่าง ๆ โดยขอยกตัวอย่าง

1) บทบาทของชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามในการแสดงอัตลักษณ์และร่วมต้อนรับการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมอย่างไม่เป็นทางการไทย-เวียดนาม (Joint Cabinet

Retreat-JCR) ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 20-21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004 ที่นครดำนังและจังหวัดนครพนม ซึ่งที่จังหวัดนครพนมได้มีการจัดกิจกรรมให้ผู้นำและคณะรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศได้ร่วมกัน ทำพิธีเปิดหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม บ้านนาจอก ในฐานะสัญลักษณ์แห่งการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนระหว่างทั้งสองประเทศ สอดคล้องแนวนโยบายการทูตภาคประชาชนของไทย กระแสภูมิภาคนิยม และการเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนและประเทศเพื่อนบ้าน

2) บทบาทของสมาคมชาวเวียดนามจังหวัดนครพนมในการผลักดันจัดสร้างอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ที่หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม บ้านนาจอก โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามมูลค่า 45 ล้านบาท และเป็นอนุสรณ์สถานของประธานโฮจิมินห์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดนอกประเทศเวียดนาม (สุรียา, 25-26 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์) การจัดหาทุนและขอรับการสนับสนุนจากชาวไทยเชื้อสายเวียดนามและจากจังหวัดทางภาคกลางของเวียดนาม ซึ่งได้ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม ค.ศ. 2016 ในโอกาสครบรอบ 40 ปีของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย-เวียดนาม โดยมีนายเหวียน วัน เนิน (Nguyễn Văn Nén) ประธานสำนักงานคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เดินทางมาเป็นประธานในพิธีร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม โดยในปัจจุบันสมาคมไทยเวียดนามจังหวัดนครพนมเป็นผู้ดูแลบริหารงานสถานที่ดังกล่าว

ภาพที่ 5 อนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ หมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม บ้านนาจอก จังหวัดนครพนม
 ภาพจาก: มติชนออนไลน์ https://www.matichon.co.th/lifestyle/food-travel/news_125351
 [สืบค้นเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2020]

3) บทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งได้รับเชิญจากผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานีตั้งแต่เมื่อ ค.ศ. 2002 ให้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูแหล่งบริเวณที่ประธานโฮจิมินห์เคยเข้ามาพำนักอาศัยให้เป็นแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (หนองโพน) จังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวประจำจังหวัด บทบาทในการระดมทุนและขอรับการสนับสนุนจากชุมชนชาวไทยเชื้อสายเวียดนามและภาคเอกชนในเวียดนาม ได้แก่ ธนาคารไซง่อนพาณิชย์ (Saigon Commercial Bank) ธนาคารเพื่อการลงทุนและพัฒนาเวียดนาม (Bank of Investment and Development of Vietnam-BIDV) และบริษัท Hoàng Anh Gia Lai มูลค่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างรวมกว่า 17 ล้านบาท โดยมีการบริหารงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและชุมชนคนไทยโดยรอบเพื่อเป็นแหล่งศึกษาประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์แก่ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน¹⁹ โดยปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงพิณและชุมชนเวียดเกี๋ยจังหวัดอุดรธานี และมีความร่วมมือจัดบุคลากรอาสาสมัครไปสอนภาษาเวียดนามให้แก่นักเรียนระดับประถม 4-6 ของโรงเรียนประถมบ้านหนองโพน-หนองฮางในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชุมชนไทยอีสาน ทั้งยังชวนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมต้อนรับคณะนักท่องเที่ยวและทัศนศึกษาจากเวียดนาม ซึ่งถือเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการส่งเสริมความร่วมมือในมิติภาคประชาชนในระดับท้องถิ่นด้วย การดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรอบนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คณะกรรมการแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ ได้รับรางวัล “วัฒนคุณาธร” จากกระทรวงวัฒนธรรมในปี ค.ศ. 2017²⁰ (ณัฐนันท์, 28 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์)

4) บทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการผลักดันขอรับทุนการศึกษาแก่บุตรหลานชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในประเทศไทยของผู้แทนระดับสูงของเวียดนามอันนำมาซึ่งการอนุมัติทุนการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในประเทศเวียดนามตามคำขอจำนวน 5 ทุน ใน ค.ศ. 2017 เพื่อศึกษาด้านภาษาเวียดนาม²¹ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม

¹⁹ ดูเพิ่มเติมที่ ถนอมพรรณ, 2018 และ ณัฐนันท์และคณะ, 2018.

²⁰ รางวัลวัฒนคุณาธรเป็นรางวัลเกียรติยศในระดับประเทศเพื่อยกย่องและเชิดชูเกียรติบุคคลและองค์กรที่ดำเนินงานอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ และมีผลงานโดดเด่นในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ด้วยความเสียสละ วิริยะ อุตสาหะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ร่วมงานและสาธารณชน ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

²¹ ทุนศึกษาระดับปริญญาเอกด้านภาษาเวียดนามที่มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติกรุงฮานอย จำนวน 3 ราย ได้แก่ (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัสริดา บุญขวลิต อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2) นายพัชรพงษ์ ภูเบศร์พิรวัส อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม (3) นางสาวถนอมพรรณ ตรวิณิชการ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาเวียดนามเพื่อการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และทุนศึกษาปริญญาโท จำนวน 1 ราย ได้แก่ (4) นายเชษฐ์ พิริยะวิวัฒน์วงศ์ อาจารย์พิเศษ สอนภาษาเวียดนามประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และ (5) ผู้รับทุนซึ่งเป็นบุตรหลานชาวไทยเชื้อสาย

ความสามารถด้านภาษาเวียดนามขั้นสูงแก่บุตรหลานของเหยียดเยวที่มีศักยภาพเพื่อกลับไปส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาเวียดนามในประเทศไทยต่อไป

5) นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามยังได้ผลัดเปลี่ยนกันเดินทางไปเข้าร่วมการประชุมพบปะประจำปีของชาวเวียดนามโพ้นทะเลที่กรุงเทพมหานคร และการประชุมแนวร่วมปิตุภูมิเวียดนาม ซึ่งเป็นกลไกภาคประชาชนที่มีบทบาทสำคัญในเวียดนามอย่างสม่ำเสมอ (วิภา, 27 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์) และใน ค.ศ. 2019 นายเรืองยุทธ เลือง นายกสมาคมชาวเวียดนามจังหวัดอุดรธานียังได้รับการรับรองจากแนวร่วมปิตุภูมิเวียดนามให้เป็น 1 ใน 15 สมาชิกชาวเวียดนามโพ้นทะเลในแนวร่วมปิตุภูมิเวียดนามซึ่งมีสมาชิก 385 คน ซึ่งถือเป็นคนแรกจากประเทศไทยด้วย (สุรียา, 25-26 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์)

3.4.1.4 ชุมชนชาวไทยเชื้อสายเวียดนามยังคงมีการติดต่อญาติพี่น้องในเวียดนาม และเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีในระดับประชาชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน ภายหลังจากได้รับสัญชาติไทยซึ่งทำให้มีอิสระเสรีภาพในการเดินทาง กอปรกับความสะดวกในการเดินทางระหว่างประเทศที่มีมากขึ้น โดยเฉพาะการเดินทางทางบกภายหลังการเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) ค.ศ. 2006 และแห่งที่ 3 (นครพนม-คำม่วน) ค.ศ. 2011 และการพัฒนาถนน R8 R9 และ R12 เชื่อมต่อภาคอีสานของไทยกับภาคกลางของเวียดนาม ตลอดจนการเดินทางทางอากาศด้วยการเปิดบริการเส้นทางบินและสายการบินที่หลากหลายยิ่งขึ้น²² พร้อมการอำนวยความสะดวกในการยกเว้นการตรวจลงตราแก่ผู้ถือหนังสือเดินทางไทยและเวียดนามเป็นเวลา 30 วัน ที่ได้เริ่มบังคับใช้มาตั้งแต่ ค.ศ. 1997²³ ส่งผลให้ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามมีโอกาสเดินทางกลับไปเยี่ยมเยียนถิ่นฐานบ้านเกิดของบรรพบุรุษ พบปะญาติพี่น้องโดยเฉพาะกลุ่ม “เหยียดเยวโห่ยเอื่อง” หรือชาวเวียดนามอพยพที่ได้เดินทางกลับสู่ปิตุภูมิ เมื่อ ค.ศ. 1960-1964 เพื่อรำลึกถึงความหลังที่เคยร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา การเยี่ยมเยียนเหล่านี้มักเกิดขึ้นในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น ตรุษเวียดนาม (เต็ต หรือ Tết) และขยายไปยังรุ่นลูกหลาน ก่อให้เกิดการไปมาหาสู่ในระดับประชาชน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เป็นพื้นฐานของการสร้างความเข้าใจอันดีในระดับประชาชน และในหลายโอกาสก็ขยายไปสู่ความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างกันอีกด้วย

เวียดนามจากกรุงเทพฯ แต่ขอยกเลิกการรับทุน ทั้งนี้ ผู้รับทุนรายที่ 1-2 เสนอโดยชุมชนเหยียดเยวจังหวัดนครพนม รายที่ 3 เสนอโดยชุมชนเหยียดเยวจังหวัดอุดรธานี และรายที่ 4 เสนอโดยชุมชนเหยียดเยวจังหวัดมุกดาหาร (ภัสริดา, 2 พฤษภาคม 2020: สัมภาษณ์)

²² ในช่วงต้น ค.ศ. 2020 ไทยและเวียดนามมีเส้นทางการบินระหว่างกัน 13 เส้นทาง ดำเนินการโดย 8 สายการบิน ด้วยจำนวนเที่ยวบิน 298 เที่ยวบินต่อสัปดาห์ สามารถจุผู้โดยสารได้รวม 4,839 คนต่อวัน หรือ 50,976 คนต่อสัปดาห์ (กองเอเชียตะวันออก 2, 2020)

²³ ความตกลงว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราซึ่งกันและกันสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางทูตและหนังสือเดินทางราชการ และการอำนวยความสะดวกในการตรวจลงตราสำหรับหนังสือเดินทางธรรมดา ลงนามเมื่อวันที่ 12 มีนาคม ค.ศ. 1997

นอกจากนี้ การเดินทางไปมาหาสู่กันดังกล่าวยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของทั้งสองประเทศ โดยในฝั่งไทยสถานที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับชาวเวียดนามไม่ว่าจะเป็นอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ หรือสิ่งปลูกสร้างที่ “เหวียดเกี้ยวโฮยเฮือง” ได้สร้างเป็นอนุสรณ์ก่อนการเดินทางกลับสู่ปิตุภูมิ เช่น หอนาฬิการิมฝั่งแม่น้ำโขงที่จังหวัดนครพนม และในที่อื่น ๆ ได้กลายเป็นจุดหมายสำคัญในการท่องเที่ยวของบรรดา “เหวียดเกี้ยวโฮยเฮือง” และลูกหลาน ตลอดจนคณะนักท่องเที่ยวชาวเวียดนามทั่วไปที่นิยมท่องเที่ยว “ตามรอยลุงโฮ”²⁴ ซึ่งความต้องการเดินทางท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดเส้นทางการเดินทางและเส้นทางการบินใหม่ ๆ ช่วยเชื่อมโยงการเดินทางในระดับท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

ภาพที่ 6 คณะทหารผ่านศึกชาวเวียดนามจากแขวงกวางจุง เขตด่งดา กรุงฮานอย และครอบครัว เยี่ยมชมแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (หนองโอน) จังหวัดอุดรธานี ถ่ายภาพ ณ ซุ้มประตูทางเข้า เมื่อวันที่ 27 เมษายน ค.ศ. 2018

ภาพจาก: อรรถพล เรืองสิริโชค กรรมการแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ฯ

²⁴ นักท่องเที่ยวจากเวียดนามที่มาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว “ตามรอยลุงโฮ” มักเดินทางเป็นหมู่คณะทั้งที่จัดโดยบริษัทนำเที่ยว และการเยือนของคณะทัศนศึกษา เช่น คณะทหารผ่านศึกอาวุโสชาวเวียดนามที่มีการสลับผลัดเปลี่ยนกันมาเยือนเป็นประจำทุกปี คณะผู้แทนระดับจังหวัดของเวียดนาม หอการค้า และสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ ใน ค.ศ. 2019 มีนักท่องเที่ยวทั้งเวียดนามและชาวไทยเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ (นครพนม) ประมาณ 60,000 คน และแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (อุดรธานี) ประมาณเดือนละไม่ต่ำกว่า 1,000 คน โดยกว่าร้อยละ 80 เป็นชาวเวียดนาม

3.4.1.5 ชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามมีศักยภาพและความพร้อมทางเศรษฐกิจ
ด้วยความขยันหมั่นเพียร ประหยัดอดออม และการส่งสมทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมไว้มาก ในช่วงเวลาระหว่างคริสต์ทศวรรษที่ 1950–2000 เมื่อบริบททางการเมืองและสังคมได้เอื้ออำนวย ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามจำนวนมากสามารถใช้โอกาสใหม่ที่เกิดขึ้นในการสร้างความสำเร็จทางธุรกิจให้แก่ตนเองและครอบครัว การมีเครือข่ายที่เข้มแข็งและส่งเสริมกันทางธุรกิจได้ช่วยสนับสนุนให้ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามกลายเป็นชนชั้นนำทางเศรษฐกิจในหลายจังหวัดในภาคอีสาน โดยเฉพาะที่จังหวัดนครพนม สกลนคร อุดรธานี และอุบลราชธานี²⁵

ศักยภาพและความพร้อมทางเศรษฐกิจนี้ เมื่อผนวกกับศักยภาพด้านอื่น ๆ ที่กล่าวมาในหัวข้อข้างต้น โดยเฉพาะความสามารถด้านภาษาและการมีสายเลือดเวียดนาม ส่งผลให้ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามมีแต้มต่อในการติดต่อดำเนินธุรกิจกับเวียดนามมากกว่าคนไทยกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะการติดต่อธุรกิจในระดับท้องถิ่นกับจังหวัดทางภาคกลางของเวียดนามที่ยังมีการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารน้อย ส่งเสริมให้เกิดการทำธุรกิจในระดับท้องถิ่น การขยายตลาดสินค้า และการลงทุนของผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายเวียดนามไปยังตลาดในเวียดนาม โดยเฉพาะภายหลังการเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) และแห่งที่ 3 (นครพนม-คำม่วน) พร้อมการพัฒนาเส้นทาง R8 R9 และ R12 ดังเช่นตัวอย่างกิจการของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดนครพนม อาทิ บริษัท โกอิ่ง ชิปปิ้ง จำกัด ประกอบธุรกิจนำเข้า-ส่งออกสินค้า บริษัท อ. โภคทรัพย์ จำกัด ประกอบกิจการส่งออกลูกสุกรเป็น และอาหารสุกร บริษัท บุญทะพานฟาร์ม จำกัด ซึ่งประกอบกิจการฟาร์มเลี้ยงสุกรขนาดใหญ่ในภาคอีสานและแห่งเดียวของจังหวัดนครพนม และเข้าไปทำธุรกิจพัฒนาฟาร์มสุกรในพื้นที่ทางตอนกลางของเวียดนาม บริษัท สุวรรณการช่าง จำกัด เจ้าของผลิตภัณฑ์อะไหล่รถจักรยานยนต์ภายใต้ตราสินค้า BSW ส่งจำหน่ายในเวียดนาม ห้างหุ้นส่วน จำกัด นครพนมทวิยนต์ จำหน่ายรถจักรยานยนต์และอะไหล่ในตลาดเวียดนาม และการลงทุนของนักลงทุนชาวไทยเชื้อสายเวียดนามตั้งโรงงานผลิต Super Horse Energy Drink ในประเทศเวียดนาม มาตั้งแต่ ค.ศ. 2001 ซึ่งเป็นเครื่องดื่มชูกำลังที่ได้รับความนิยมในแถบภาคกลางของเวียดนาม เป็นต้น (สุริยาและสุริยัน, 25 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ ยังมีตัวอย่างความสำเร็จของบริษัท Chance and Challenge Vietnam (CAC Vietnam) จำกัด หนึ่งในผู้นำเข้าสินค้าไทยรายใหญ่ในตลาดเวียดนาม โดยนักธุรกิจไทยที่สมรสกับสตรีชาวไทยเชื้อสายเวียดนามจังหวัดสกลนคร และได้ใช้สิทธิจากการเป็นลูกหลานของเหยียดเกี้ยวโดยการรับรองจาก “เหยียดเกี้ยวโห่ยเฮื่อง” ผู้เป็นญาติในการจดทะเบียนได้รับเอกสารยืนยันการมีสายเลือดเวียดนาม ซึ่งในช่วงก่อนปี ค.ศ. 2009 ผู้ที่มีสถานะดังกล่าวสามารถจดทะเบียนก่อตั้งบริษัทเพื่อทำธุรกิจในเวียดนามได้เหมือนคนเวียดนามปกติ ส่งผลให้บริษัทเจริญเติบโตแบบรวดเร็วมากในช่วงระหว่าง ค.ศ. 2007–2015 ถือเป็นแต้มต่ออย่างหนึ่งที่มีเหนือนักลงทุนต่างชาติทั่วไป (อดิศักดิ์และภัทรภัทร์, 1 พฤษภาคม 2020: สัมภาษณ์)

²⁵ ดูเพิ่มเติมที่ พิสิฐ, 2017 และ ศรีญา, 2014.

ศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจของคนไทยเชื้อสายเวียดนามยังนำไปสู่ การรวมตัวจัดตั้งเป็นสมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทย (Business Association of Thai Vietnam – BAOTV) ซึ่งริเริ่มขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 2009 และได้รับใบอนุญาตอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 2014 เพื่อทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิก และระหว่างสมาคมกับองค์กรธุรกิจ ของไทยและเวียดนาม สมาคมดังกล่าวเป็นที่ยอมรับในหมู่นักธุรกิจเวียดนามโพ้นทะเลในประเทศต่าง ๆ โดยได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสมาพันธ์นักธุรกิจเวียดนามโพ้นทะเล (Business Association of Overseas Vietnamese – BAOV) อีกทั้งนายทอง กุลธัญวัฒน์ นายกสมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนาม แห่งประเทศไทยคนปัจจุบัน (เจ้าของธุรกิจ วีที แหนมเนือง) ยังดำรงตำแหน่งรองประธานสมาพันธ์ นักธุรกิจเวียดนามโพ้นทะเลอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย นอกจากนี้ สมาคมฯ ยังได้รับเลือกให้เป็นเจ้าภาพ จัดการประชุมใหญ่สมาพันธ์นักธุรกิจเวียดนามโพ้นทะเลประจำปี ค.ศ. 2019 ระหว่างวันที่ 27–30 กันยายน ค.ศ. 2019 ที่จังหวัดอุดรธานี โดยมีผู้เข้าร่วมกว่า 500 คน จาก 28 ประเทศทั่วโลก²⁶ และมีนายเหวียน ก๊วก เกื่อง (Nguyễn Quốc Cường) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เวียดนาม ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการกิจการชาวเวียดนามโพ้นทะเลแห่งชาติเวียดนาม เดินทางมาเป็นประธานในพิธีเปิดและกล่าวสุนทรพจน์ในการประชุม

สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ ได้เห็นถึงบทบาทและศักยภาพ จากการเชื่อมโยงสมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทยกับเครือข่ายสมาพันธ์นักธุรกิจเวียดนาม โพ้นทะเล โดยเฉพาะการที่สมาพันธ์ฯ เลือกมาจัดการประชุมใหญ่ประจำปี ค.ศ. 2019 ที่จังหวัดอุดรธานี โดยสถานกงสุลใหญ่ฯ ได้เสนอแนะให้กระทรวงการต่างประเทศไทยหรือหน่วยงานภาครัฐของไทย ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสภาธุรกิจไทย-เวียดนาม (Thailand-Vietnam Business Council – TVBC) พิจารณาเข้าร่วมหรือร่วมสังเกตการณ์ตามความเหมาะสมด้วย (อภิรัตน์, 1 กันยายน 2020: สัมภาษณ์)

ทั้งนี้ สมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทยได้มีการจัดกิจกรรม ร่วมกับสมาพันธ์นักธุรกิจเวียดนามโพ้นทะเลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ อาทิ การจัดประชุมทางไกล ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2020 เพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกสมาคมฝ่ายไทยเกี่ยวกับความตกลงเขตการค้าเสรี เวียดนาม-ยุโรป (EVFTA) เป็นต้น

²⁶ การประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมโยงสถานประกอบการเวียดนาม สถานประกอบการไทย และ สถานประกอบการของชาวเวียดนามในประเทศไทยและประเทศต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสการแลกเปลี่ยนทางการค้า การส่งเสริมการลงทุน และแนะนำบรรยากาศการลงทุนและประกอบธุรกิจในเวียดนาม ซึ่งระหว่างการประชุม มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น งานแสดงสินค้า การแนะนำโครงการและการเชื่อมโยงสถานประกอบการ การสัมมนาทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง การท่องเที่ยว การค้า การให้บริการโลจิสติก การปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 และธนาคาร (<https://vovworld.vn/th-TH.vov>)

นอกจากนี้ นายทอง กุศลธัญวัฒน์ ยังได้จัดสรรพื้นที่ในวิถี แหนมเนือง คอมมูนิตี้ เป็นศูนย์แสดงสินค้าเวียดนาม โดยได้รับการสนับสนุนจากสถานเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทยและสถานกงสุลใหญ่เวียดนามประจำจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีพิธีเปิดเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 2020 โดยมีการเผยแพร่ข่าวในสื่อภาครัฐของเวียดนามจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงความสนใจของทางการเวียดนามต่อศักยภาพและบทบาทในการเชื่อมโยงทางด้านเศรษฐกิจและธุรกิจในระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศ

ภาพที่ 7 พิธีเปิดศูนย์แสดงสินค้าเวียดนาม ณ วิถี แหนมเนือง คอมมูนิตี้ จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 2020

ภาพจาก: สมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทย

3.4.1.6 ชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามมีศักยภาพในการเป็นผู้สืบทอดและถ่ายทอดอัตลักษณ์เวียดนามในสังคมไทย วัฒนธรรมการดำรงชีวิต อาหาร การแต่งกาย และองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ด้านความสัมพันธ์ในระดับประชาชนและระดับท้องถิ่น ศักยภาพด้านดังกล่าวมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ความนิยม การเรียนรู้และความเข้าใจเวียดนามรวมทั้งประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์เชิงบวกให้แก่ประชาชนชาวไทยทั้งในพื้นที่ภาคอีสานและในประเทศไทยโดยทั่วไป ทั้งผ่านสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในภาคอีสาน วัฒนธรรมการดำรงชีวิต ประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา การแต่งกาย และการรับประทานอาหารเวียดนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างการรับรู้ สร้างความคุ้นเคยและความเข้าใจอันดีในระดับประชาชนสู่ประชาชน โดยในบางท้องถิ่นได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของจุดขายด้านการท่องเที่ยวประจำจังหวัดด้วย

ทั้งนี้ การสืบทอดและถ่ายทอดอัตลักษณ์ดังกล่าวได้รับการส่งเสริมจากทางการเวียดนาม ผ่านการดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทย และสถานกงสุลใหญ่เวียดนามประจำจังหวัดขอนแก่นอยู่เสมอ เช่น การเชิญคณะการแสดงจากชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามเข้าร่วมแสดงในงานวันชาติ กิจกรรมเยาวชน และกิจกรรมประชาสัมพันธ์ส่งเสริมสินค้า อาหาร และวัฒนธรรมเวียดนามในประเทศไทย (Nguyễn Tất Thành, 8 กันยายน 2020: สัมภาษณ์.)

ภาพที่ 8 คณะเยาวชนไทยเชื้อสายเวียดนามจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการสนับสนุนจากสถานเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทย ร่วมแสดงในงานฉลองครบรอบ 70 ปี กระทรวงการต่างประเทศเวียดนาม และครบรอบ 20 ปี ในโอกาสที่เวียดนามเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน เมื่อ ค.ศ. 2015 ณ ศูนย์ C ASEAN

ภาพจาก: นายเหวียน เต็ด แ่งห์ (Nguyễn Tất Thành) (2020)

3.4.2 จุดอ่อน หรือข้อจำกัดของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ ไทย-เวียดนาม ในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น

ภายใต้จุดแข็งและศักยภาพที่ได้กล่าวไปข้างต้น ผู้เขียนได้พบจุดอ่อนและความท้าทายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การส่งผ่านจุดแข็งและศักยภาพด้านต่าง ๆ จากคนรุ่นที่ 1 และ 2 ไปยังคนรุ่นต่อไป โดยเฉพาะความสามารถในการสื่อสารภาษาเวียดนามและความสนใจในเวียดนาม

3.4.2.1 ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่มีความสามารถในการสื่อสารภาษาเวียดนามได้น้อย จุดอ่อนข้อนี้เป็นที่รับทราบในวงกว้าง และเป็นที่ยอมรับและห่วงกังวลของผู้นำชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนาม²⁷ ทั้งนี้ เป็นผลจากอดีตโดยเฉพาะตั้งแต่ปี ค.ศ. 1976 ที่การเรียนการสอนภาษาเวียดนามในหมู่ชาวเวียดนามอพยพที่เคยดำเนินการมาอย่างเปิดเผยบ้างและอย่างลับบ้าง ตลอดช่วงก่อนหน้านั้นได้หยุดชะงักลง เนื่องจากปัจจัยร่วมหลายประการ ได้แก่ (1) การห้ามการเรียนการสอนและกีดกันอย่างหนักจากทางการไทย (2) การยุติการสนับสนุนของทางการเวียดนามอันเป็นส่วนหนึ่งเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ฝ่ายไทยต่อจุดยืนของเวียดนามเกี่ยวกับชาวเวียดนามอพยพ ภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันอย่างเป็นทางการ และ (3) แรงผลักดันจากภายในของชาวเวียดนามอพยพเองที่เริ่มหมดหวังที่จะได้กลับคืนสู่ปิตุภูมิเวียดนาม ตลอดจนเมื่อถูกสภาพแวดล้อมบีบคั้นก็ไม่ต้องการที่จะแสดงอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนามของตน หรือส่งผ่านอัตลักษณ์ดังกล่าวไปสู่บุตรหลาน รวมทั้งพยายามในทุกทางที่แสดงอัตลักษณ์ความเป็นไทยด้วยความหวังที่จะได้รับการยอมรับและกลืนเข้าสู่สังคมไทยได้อย่างสมบูรณ์ (สุริยา, 25-26 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์)

การว่างเว้นการเรียนการสอนภาษาเวียดนามมานานตั้งแต่ ค.ศ. 1976 ทำให้เกิดสภาพสูญญากาศและการขาดช่วง แม้ว่าสถานการณ์บีบบังคับดังกล่าวจะหมดไปแล้วในปัจจุบัน แต่การรื้อฟื้นภายใต้บริบทใหม่ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายเนื่องจากการเรียนภาษาเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความอดทนและความต่อเนื่อง และพบว่าหลายครอบครัวให้ความสำคัญกับการเรียนกวดวิชา และการเรียนภาษาอังกฤษแก่บุตรหลานก่อน จึงมีเวลาให้กับการเรียนภาษาเวียดนามไม่มากนัก (วิภาและเทวีภา, 27 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามและฝ่ายเวียดนามพยายามที่จะแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าวโดยเห็นได้จากความพยายามในการรื้อฟื้นการสอนภาษาเวียดนามแก่บุตรหลานเหวียดเกี่ยว อันนำมาซึ่งการจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาเวียดนามในลักษณะนาร่องที่วัดสุนทรประดิษฐ์ จังหวัดอุดรธานีตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อก่อนหน้า และการสนับสนุนทุนการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกแก่บุตรหลานเหวียดเกี่ยวให้ไปศึกษาต่อด้านภาษาเวียดนามเพื่อกลับมาส่งเสริม

²⁷ ข้อมูลจากการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับชาวไทยเชื้อสายเวียดนามกลุ่มต่าง ๆ และนายเหวียน เต็ด แถ่งห์ (Nguyễn Tất Thành) เอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทยระหว่าง ค.ศ. 2014-2017

การเรียนการสอนภาษาเวียดนามในประเทศไทย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่การให้ทุนดังกล่าวเกิดขึ้นได้เพียง 1 รุ่น เมื่อ ค.ศ. 2017 หลังจากนั้นแม้ว่าฝ่ายเวียดนามประสงค์จะให้ทุนในลักษณะดังกล่าวอีก แต่ก็ไม่มีผู้สนใจหรือมีคุณสมบัติเหมาะสม (ภัสริตา, 2 พฤษภาคม 2020: สัมภาษณ์)

3.4.2.2 ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่มีความสนใจในความเป็นเวียดนามและสนใจเวียดนามน้อยลง จุดอ่อนในข้อนี้เป็นผลจากสภาพแวดล้อมที่บีบบังคับในอดีตเช่นเดียวกับข้อก่อนหน้า ซึ่งแม้ว่าในปัจจุบันสถานการณ์ได้คลี่คลายลงไปแล้ว แต่ช่วงสูญญากาศที่ยาวนานทำให้บุตรหลานเวียดนามเกี่ยวส่วนหนึ่งได้กลายเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ ซึ่งแม้จะตระหนักว่าตนมีเชื้อสายเวียดนามแต่ก็มิได้แสดงตนในด้านดังกล่าว และไม่มี ความสนใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์ใดๆ กับเวียดนามหรือแม้แต่การมีส่วนร่วมต่อการรวมกลุ่มของชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม²⁸

ข้อจำกัดอีกประการหนึ่ง คือ ความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่ทำให้ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่ย้ายถิ่นฐานไปยังเมืองใหญ่ มิได้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อนเหมือนเมื่อครั้งที่ถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ ดังเช่นในอดีต ทำให้คนรุ่นใหม่มีโอกาสรวมตัวและทำกิจกรรมร่วมกันน้อยลง ซึ่งสภาพการณ์นี้เป็นความท้าทายและก่อให้เกิดคำถามถึงความเข้มแข็งและการคงอยู่ของสมาคม/ชมรมชาวเวียดนามในจังหวัดต่าง ๆ ในอนาคตด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามบางส่วนยังมีความเชื่อว่า เมื่อคนรุ่นใหม่ผ่านพ้นช่วงอายุที่ต้องให้ความสำคัญกับการทำงานเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัวและแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ตนเองและครอบครัวแล้ว จะกลับคืนสู่ท้องถิ่นและมีเวลารวมกลุ่มทำงานเพื่อชุมชนเช่นเดียวกับพวกตน²⁹

จุดอ่อนทั้ง 2 ข้างต้นเป็นความท้าทายที่สำคัญ สำหรับทั้งฝ่ายไทยและเวียดนามที่เคยมีเกี่ยวเป็นจุดเชื่อมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่นตลอดช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งหากทั้งสองฝ่ายยังคงเล็งเห็นถึงศักยภาพของคนกลุ่มดังกล่าวในการเป็นจุดเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันแล้ว ก็จำต้องเร่งหาทางแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าวนี้ในโอกาสแรก ซึ่งยังไม่สายเกินไปที่จะดำเนินการ

จุดอ่อนอีกข้อหนึ่งที่ผู้เขียนได้รับทราบจากการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับสมาคมธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทย ซึ่งอาจมิใช่จุดอ่อนโดยตรงต่อการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในระดับประชาชนและในระดับท้องถิ่น แต่ขอกกล่าวถึงไว้ในที่นี้ด้วย คือ

3.4.2.3 จุดอ่อนในการเชื่อมต่อทางธุรกิจของคนไทยเชื้อสายเวียดนามกับเครือข่ายสมาพันธ์ธุรกิจเวียดนามโพ้นทะเลทั่วโลก จากศักยภาพทางธุรกิจที่ได้กล่าวในหัวข้อก่อนหน้า พบความท้าทายประการหนึ่งซึ่งเป็นข้อสังเกตของนักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายเวียดนามจากการเข้าร่วมการประชุมประจำปีของสมาพันธ์ธุรกิจเวียดนามโพ้นทะเลทั่วโลกที่ประเทศไทย

²⁸ สัมภาษณ์ แหล่งข้อมูลผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม 29 มิถุนายน ค.ศ. 2020

²⁹ สัมภาษณ์ แหล่งข้อมูลผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม 25-28 กรกฎาคม ค.ศ. 2020

เป็นเจ้าของภาพและกิจกรรมจับคู่ทางธุรกิจในอนาคตดังกล่าว โดยพบว่ากิจการของนักธุรกิจชาวไทย เชื้อสายเวียดนามที่เป็นสมาชิกของสมาคมยังเป็นเพียงธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เมื่อเทียบกับขนาดกิจการของชาวเวียดนามโพ้นทะเลในหลายประเทศ และไม่สอดคล้องกันในการจับคู่ทางธุรกิจ จึงทำให้นักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายเวียดนามไม่สามารถผลักดันให้ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ ในการเข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าว (ทอง, 27 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์) อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดนี้มีได้บั่นทอน ศักยภาพของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมการเชื่อมโยงทางธุรกิจในระดับท้องถิ่น ดังตัวอย่างความสำเร็จต่าง ๆ ที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อก่อนหน้า

3.4.3 โอกาสหรือปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมให้ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม มีส่วนสนับสนุนการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น ได้อย่างเต็มที่

จากที่ได้กล่าวข้างแล้วข้างต้นจะเห็นว่าในช่วงตั้งแต่ ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา ปัจจัยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้มีส่วนส่งเสริมบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศเป็นอย่างมาก

3.4.3.1 สภาพแวดล้อมทางการเมืองและความมั่นคง ทั้งภายในประเทศไทย และความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามอยู่ในระดับที่ดี

ความหวาดระแวงของทางการไทย ต่อชาวเวียดนามอพยพในอดีตได้หมดสิ้นลงไป อันนำมาซึ่งการมอบสัญชาติไทยแก่คนกลุ่มดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยโดยสมบูรณ์ อีกทั้งยังได้รับการยอมรับจากทั้งผู้นำประเทศและผู้บริหารท้องถิ่นในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนามของชุมชน ยอมรับในบทบาท และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงบทบาทในการเป็นจุดเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศด้วย (สยาม, 25 กรกฎาคม 2020, สัมภาษณ์)

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามได้มีการประกาศ ความสัมพันธ์เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) เมื่อ ค.ศ. 2013 และยกระดับ เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่แน่นแฟ้น (Strengthened Strategic Partnership) ใน ค.ศ. 2019 ประเด็นเรื่องชาวเวียดนามอพยพที่ในช่วงหนึ่งเคยเป็นประเด็นละเอียดอ่อนในความสัมพันธ์ มาบัดนี้กลับกลายเป็นประเด็นด้านบวกโดยมีการชื่นชมบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในฐานะ จุดเชื่อมในการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนในวาระโอกาสต่าง ๆ นอกจากนี้ ทั้งสอง ประเทศยังมุ่งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในระดับท้องถิ่น³⁰ ซึ่งชาวไทยเชื้อสายเวียดนามก็ได้มีโอกาส แสดงบทบาทและยังมีศักยภาพที่จะเข้าไปมีส่วนสนับสนุนได้อีกมาก

³⁰ ปัจจุบันไทยและเวียดนามได้สถาปนาความสัมพันธ์บ้านพี่เมืองน้อง (sister cities) ร่วมกันแล้ว จำนวน 16 คู่ (12 จังหวัด) โดยเป็นอันดับสองรองจากจีน ซึ่งมีความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องกับไทยมากที่สุด (42 คู่) (กองเอเชีย ตะวันออก 2 กระทรวงการต่างประเทศ, 2020)

3.4.3.2 สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจเอื้อต่อการแสดงศักยภาพ รัฐบาลทั้งสองฝ่ายมุ่งส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างกัน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นภายใต้กระแสนุภูมิภาคนิยมและท้องถิ่นนิยม กอปรกับการมีเครือข่ายการคมนาคมที่เชื่อมโยงทำให้การเดินทางและขนส่งระหว่างกันสามารถทำได้โดยง่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) ค.ศ. 2006 และแห่งที่ 3 (นครพนม-คำม่วน) ค.ศ. 2011 และการพัฒนาเส้นทาง R8 R9 และ R12 ที่เชื่อมต่อการเดินทางระหว่างภาคอีสานของไทยกับภาคกลางของเวียดนามให้สะดวกขึ้น จึงเป็นโอกาสให้ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามจะได้ใช้ศักยภาพและจุดแข็งต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่ในการแสดงบทบาทและส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นได้

3.4.3.3 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมเปิดกว้างช่วยส่งเสริมให้ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามแสดงบทบาทในการเป็นจุดเชื่อมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนสู่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามสามารถผสมผสานเข้าสู่สังคมไทยได้โดยง่าย และยังสามารถแสดงอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนามได้อย่างเปิดเผย สังคมไทยมีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมเวียดนามและนิยมชมชอบอาหารการกินแบบชาวเวียดนาม ประชาชนมีความสนใจที่จะรู้จักและต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวในประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นโอกาสให้ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามมีบทบาทส่งเสริมในเรื่องนี้ได้

3.4.3.4 เวียดนามมีนโยบายให้ความสำคัญและส่งเสริมกิจกรรมของชาวเวียดนามโพ้นทะเลในทั่วโลก นโยบายด้านชาวเวียดนามโพ้นทะเลของเวียดนามเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญภายหลังจากการประกาศนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ (Đổi Mới) ใน ค.ศ. 1986³¹ ต่อมาใน ค.ศ. 2004 พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ผ่านร่างมติศูนย์กลางพรรคฯ ฉบับที่ 36-NQ/TW ซึ่งถือว่าเป็นมติพรรคฯ ฉบับแรกที่มีการกล่าวอ้างถึงกิจการชาวเวียดนามโพ้นทะเลอย่างเป็นทางการ โดยพรรคฯ และรัฐบาลเวียดนามเล็งเห็นว่า “ชาวเวียดนามในต่างประเทศถือเป็นองค์ประกอบที่ไม่อาจแยกออกไปจากเรือนกายของแผ่นดินปิตุภูมิ และเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับชุมชนชาติพันธุ์เวียดนาม อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับประเทศอื่นๆ อีกด้วย” ทั้งนี้ ยังมี การเรียกร้องให้ชาวเวียดนามพลัดถิ่นหวนคืนสู่แผ่นดินปิตุภูมิมากยิ่งขึ้น และมีการใช้คำศัพท์และวาทกรรมใหม่แทนถ้อยคำที่เคยมีนัยแห่งการเหยียดหยามชาวเวียดนามพลัดถิ่น โดยเฉพาะผู้อพยพทางเรือ เช่น “ชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ” “ชาวเวียดนามโพ้นทะเล” และ “ชาวเวียดนามโพ้นทะเลผู้รักชาติ” เป็นต้น นอกจากนี้ พรรคฯ และรัฐบาลเวียดนามยังได้ปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่มีเชื้อสายเวียดนามที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ เช่น กฎหมายที่פקอาศัย กฎหมายที่ดิน กฎหมายสัญชาติ ฯลฯ เพื่อดึงดูดเหยียดเกี่ยวเดินทางกลับสู่

³¹ ภายหลังจากการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 6 ใน ค.ศ. 1986 เริ่มปรากฏข้อความสำคัญที่ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้สื่อสารถึงมวลมหาประชาชนเวียดนามทั้งในและต่างประเทศ คือ “สามัคคี สมานฉันท์ พลังในการพัฒนา” (สุริยา, 2019: 9)

ประเทศเวียดนามมากยิ่งขึ้น (สุริยา, 2019: 9) ซึ่งหนึ่งในตัวอย่างของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามที่ได้ใช้ประโยชน์จากความเป็นเหวียดเกี่ยวในด้านดังกล่าว คือ กรณีของบริษัท Chance and Challenge Vietnam จำกัด ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

ภายใต้มติศูนย์กลางพรรคฯ ฉบับที่ 36-NQ/TW ช่วงต้น ยังได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกิจการชาวเวียดนามโพ้นทะเลแห่งชาติเวียดนาม เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและให้การสนับสนุนกิจการต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับชาวเวียดนามโพ้นทะเล อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลเวียดนามกับรัฐบาลประเทศที่ชาวเวียดนามโพ้นทะเลพำนักอาศัยอยู่ โดยคณะกรรมการฯ ที่จัดตั้งขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ได้แก่ (1) รวมกลุ่มชาวเวียดนามโพ้นทะเลให้มีความรักและสามัคคีกัน (2) อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชนชาติ (3) ร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเวียดนามโพ้นทะเลให้ดีขึ้นเพื่อจะได้กลับมาช่วยกันสร้างสรรค์และพัฒนาเวียดนามอันเป็นบ้านเกิด และ (4) เชื่อมความสัมพันธ์ที่ระหว่างเวียดนามและประเทศที่ชาวเวียดนามพำนักอาศัย (ถนอมพรรณ, 2018: 105)

ปัจจุบันคณะกรรมการดังกล่าวมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และได้ทำหน้าที่ดูแลและให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของ “ชุมชนชาวเวียดนามโพ้นทะเลในประเทศไทย” เช่นเดียวกับชุมชนชาวเวียดนามโพ้นทะเลทั่วโลกอย่างกระตือรือร้น อีกทั้งยังเสริมสร้างเครือข่ายนักธุรกิจผ่านการสนับสนุนการดำเนินงานของสมาพันธ์ธุรกิจเวียดนามโพ้นทะเล การสร้างเครือข่ายเยาวชนผ่านการจัดกิจกรรมเยาวชนเวียดนามโพ้นทะเลคืนถิ่นและการให้ทุนการศึกษา ซึ่งในส่วนนี้ “เยาวชนชาวเวียดนามโพ้นทะเลในประเทศไทย” ยังเข้าไปมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเยาวชนเวียดนามโพ้นทะเลจากประเทศตะวันตกและแถบยุโรปตะวันออกที่ได้เข้าร่วมอย่างคึกคักและต่อเนื่อง³²

อนึ่ง เป็นที่สังเกตว่านับตั้งแต่ต้นคริสต์ทศวรรษที่ 2000 เป็นต้นมามีร่องรอยการสร้างสำนึกชาตินิยมในรูปแบบใหม่เพื่อยึดโยงชุมชนเหวียดเกี่ยวในภาคอีสานของไทย โดยการรื้อฟื้นและจัดตั้งสถานที่สำคัญเพื่อเชื่อมโยงสำนึกชาตินิยมของชาวเวียดนาม เช่น บ้าน “ลุงโฮจิมินห์” พิพิธภัณฑ์ประธานโฮจิมินห์ และอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ ณ บ้านนาจอก จังหวัดนครพนม เป็นต้น³³

³² กิจกรรม “เยาวชนเวียดนามโพ้นทะเลคืนถิ่น” เป็นประจำทุกปี ปีละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 1 เดือนในช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อน โดยมีเยาวชนเวียดนามโพ้นทะเลจากทั่วโลกเข้าร่วมประมาณ 150-200 คน โดยเยาวชนจากประเทศไทยเข้าร่วมครั้งล่าสุดเมื่อ ค.ศ. 2015 จำนวนประมาณ 10 คน โดยหนึ่งในผู้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว คือ นายเช็ด พิริยะวิวัฒน์วงศ์ ซึ่งต่อมาใน ค.ศ. 2017 เป็นหนึ่งในผู้ที่ได้รับทุนจากรัฐบาลเวียดนามสำหรับบุตรหลานเหวียดเกี่ยวในประเทศไทยให้กลับไปศึกษาต่อปริญญาโทด้านภาษาเวียดนามที่มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติกรุงฮานอยด้วย (เช็ด, 3 พฤษภาคม 2020: สัมภาษณ์)

³³ ดูเพิ่มเติมที่ สุริยา, 2019.

3.4.4 อุปสรรค หรือปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เป็นข้อจำกัดต่อการแสดงบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น

3.4.4.1 ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่มียุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการส่งเสริมบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามให้เป็นจุดเชื่อมโยงในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับเวียดนามในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่น

3.4.4.2 หน่วยงานภาครัฐของไทยยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาที่ไปของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามค่อนข้างน้อย มองข้ามศักยภาพ และไม่มีหน่วยงานใดมีหน้าที่ชัดเจนในการส่งเสริมบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามเพื่อช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้น อาจมีบางส่วนที่ยังคงหวาดระแวงภายหลังจากที่ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามได้เริ่มแสดงอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนามของตนเด่นชัดขึ้นมาอีกครั้ง ผนวกกับการมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและได้รับการส่งเสริมบทบาทในด้านต่าง ๆ จากทางการเวียดนามผ่านสถานเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทยและสถานกงสุลใหญ่เวียดนามประจำจังหวัดขอนแก่น ยิ่งทำให้อาจเริ่มไม่มั่นใจว่าชาวไทยเชื้อสายเวียดนามนี้เป็นคนไทยหรือเป็นคนเวียดนามกันแน่

เกี่ยวกับข้อจำกัดข้างต้นนี้ รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ขอเสนอการมองในมุมใหม่ กล่าวคือ คนไทยเชื้อสายเวียดนามนั้นเป็นคนไทยมีถิ่นฐานบ้านเรือน ตั้งรกรากประกอบอาชีพในเมืองไทย เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย และมีสำนึกรักประเทศไทยอยู่มาก ในขณะเดียวกัน ก็เป็นกลุ่มคนที่ทางการเวียดนามให้ความสนใจเพราะยังคงมีสายเลือดเวียดนาม และมีการสืบสานอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนามอยู่ จึงสามารถเลือกแสดงอัตลักษณ์ทั้งไทยและเวียดนามของตนได้ ด้วยศักยภาพและคุณสมบัติต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวนี้ จึงเป็นหนึ่งใน “ผู้แสดงสำคัญในภาคประชาชน” ที่ฝ่ายไทยเองไม่ควรมองข้าม ทั้งฝ่ายไทยและเวียดนามสามารถร่วมกันส่งเสริมให้เป็น “จุดเชื่อม” ความสัมพันธ์ในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่นได้ และกระทรวงการต่างประเทศควรเป็นผู้มีบทบาทนำในเรื่องดังกล่าว

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาส่วนบุคคลนี้พบว่า ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในพื้นที่ภาคอีสานมีศักยภาพในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทย–เวียดนาม โดยเฉพาะในระดับประชาชนสู่ประชาชน และในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากบทบาทต่าง ๆ ในช่วงระหว่าง ค.ศ. 2001–2019 ซึ่งสภาพแวดล้อมทั้งทางการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามได้มีส่วนเอื้อต่อการแสดงศักยภาพดังกล่าว

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันเริ่มพบความท้าทายสำคัญจากการที่ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่เริ่มมีความเป็นเวียดนามและความสนใจในเวียดนามน้อยลง รวมทั้งมีความสามารถในการสื่อสารภาษาเวียดนามได้น้อยอันเป็นผลมาจากเหตุปัจจัยในอดีต ในขณะเดียวกันยังพบว่า การต่างประเทศของไทยยังไม่มียุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการส่งเสริมบทบาทชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม จึงอาจทำให้ยังมีได้ใช้ประโยชน์จากศักยภาพของคนกลุ่มดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่ทางการเวียดนามกลับมีความใกล้ชิดและได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของคนกลุ่มดังกล่าวในฐานะชาวเวียดนามในเมืองไทยในการส่งเสริมความร่วมมือในระดับประชาชนและระดับท้องถิ่นอย่างเด่นชัดและเป็นรูปธรรม

การดึงชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามมาเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์กับกระทรวงการต่างประเทศไทย และการดำเนินการที่ชัดเจนในการส่งเสริมบทบาทของคนกลุ่มดังกล่าวให้เป็น “จุดเชื่อม” ในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับเวียดนาม จะช่วยให้การขับเคลื่อนการทูตภาคประชาชน การทูตวัฒนธรรม และการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันในระดับท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศ บรรลุผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

4.2.1.1 กระทรวงการต่างประเทศควรเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์และความใกล้ชิดกับผู้นำชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนาม ซึ่งในที่นี้คือผู้บริหารสมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทยและสมาคมชาวเวียดนามในระดับจังหวัดในพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงสมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทย เสริมจากที่ผ่านมาซึ่งมีช่องทางและปฏิสัมพันธ์ผ่านสมาคมมิตรภาพไทย-เวียดนามเป็นหลัก

การเสริมสร้างความใกล้ชิดและความรู้จักรักคุ้นเคยจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการส่งเสริม soft power หรือแม้กระทั่งการสื่อสารไปยังทางการเวียดนามได้เนื่องจากกลุ่มผู้นำชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามมีความคุ้นเคยและมีโอกาสพบปะต้อนรับบุคคลระดับสูงของฝ่ายเวียดนามอยู่เสมอ อีกทั้งมีศักยภาพในการผลักดันประเด็นความต้องการของชุมชนและการได้รับความไว้วางใจจากฝ่ายเวียดนามในเรื่องต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากบทบาทกรณีการสร้างอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ ณ บ้านนาจอก จังหวัดนครพนม การพัฒนาแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (หนองโอน) จังหวัดอุดรธานี และการผลักดันขอรับการสนับสนุนทุนการศึกษาแก่บุตรหลานเหวียดเกี่ยว เป็นต้น

4.2.1.2 กระทรวงการต่างประเทศควรเป็นผู้มีบทบาทนำในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามในกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างไทยกับเวียดนามให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายการทูตประชารัฐและยุทธศาสตร์ของกระทรวงฯ อีกทั้งจะช่วยขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นในวงกว้าง

4.2.1.3 สำหรับกรณีชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่มีความสนใจในเวียดนามน้อยลง และมีความสามารถในการสื่อสารภาษาเวียดนามได้น้อยนั้น อาจต้องยอมรับความจริงว่าการเสริมสร้างทักษะด้านภาษามีใช้เรื่องง่ายและจำต้องอาศัยเวลา แต่การสร้าง ความสนใจในเวียดนามและความตระหนักรู้ในศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ให้แก่ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่ อาจพอจะทำได้ไม่ยากนัก อีกทั้งยังจะมีส่วนช่วยให้เกิดแรงขับเคลื่อนจากภายในนำไปสู่การสนใจศึกษาภาษาเวียดนามในระยะยาวได้ ในการนี้ กระทรวงการต่างประเทศควรสนับสนุนการดำเนินการต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างความสนใจในเวียดนามในหมู่ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่ เช่น การส่งเสริมศักยภาพของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่ การเสริมสร้างเครือข่ายชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่ และการใช้ความสนใจในการทำธุรกิจกับเวียดนามเป็นจุดดึงดูด ทั้งนี้ โดยร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย สมาคมมิตรภาพไทย-เวียดนาม สถาบันอุดมศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่ภาคอีสาน หรือแม้แต่การดำเนินการร่วมกับฝ่ายเวียดนาม เป็นต้น

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

4.2.2.1 กระทรวงการต่างประเทศอาจพิจารณาจัดการเยือนของผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงฯ หรือผู้บริหารกรมเอเชียตะวันออกและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย และกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ เมื่อมีโอกาสอันควรไปยังจังหวัดในภาคอีสาน เพื่อพบปะพูดคุยและสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มผู้นำชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนาม ซึ่งอาจเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดทำแผนในการส่งเสริมศักยภาพและบทบาทของชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามในอนาคต

4.2.2.2 สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามในกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างไทยกับเวียดนาม เพื่อเสริมสร้างการรับรู้และมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น กระทรวงการต่างประเทศควรเป็นผู้มีบทบาทนำในการเชิญชวนชาวไทยเชื้อสายเวียดนามร่วมเป็นภาคีพันธมิตรในการจัดกิจกรรมฉลองครบรอบ 45 ปีของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย-เวียดนามที่กำลังจะเกิดขึ้นใน ค.ศ. 2021 นี้ และในโอกาสอื่น ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ตามข้อ 4.2.2.1 แล้ว ยังจะช่วยให้กิจกรรมการฉลองความสัมพันธ์ขยายไปสู่ส่วนภูมิภาค ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และในระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศด้วย

ทั้งนี้ ขอยกตัวอย่างในโอกาสครบรอบ 40 ปีของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย-เวียดนามเมื่อ ค.ศ. 2016 ซึ่งได้เห็นความคิดริเริ่มและการดำเนินการในระดับท้องถิ่น โดยความร่วมมือระหว่างชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามในภาคอีสานและมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีจัดกิจกรรมบรรยายทางวิชาการ “เหลียวหลัง แลหน้า ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม” โดยมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยกว๋างบิ่งห์ และผู้แทนธนาคารเพื่อการลงทุนและการพัฒนาเวียดนาม (BIDV) เข้าร่วม และกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม มหกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ โดยมีคณะนาฏศิลป์จากมหาวิทยาลัยกว๋างบิ่งห์และมหาวิทยาลัยกวีเียนส่งคณะผู้แทนมาร่วม

4.2.2.3 กระทรวงการต่างประเทศควรส่งเสริมบทบาทของชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามในการต้อนรับคณะผู้แทนฝ่ายเวียดนามในโครงการต่าง ๆ ที่กระทรวงการต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย และสถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ เป็นเจ้าภาพจัดไปยังพื้นที่จังหวัดในเขตภาคอีสานเพิ่มเติมจากภาคส่วนที่ได้มีความร่วมมือเป็นประจำอยู่แล้ว ได้แก่ หน่วยงานจังหวัดหรือสถาบันการศึกษา เช่น การเชิญให้สมาคมชาวไทยเชื้อสายเวียดนามร่วมเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารแก่คณะ การเชิญผู้แทนสมาคมเป็นหมู่คณะเข้าร่วมงานเลี้ยงหรือจัดช่วงเวลาให้มีการพบปะพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ สังคมวัฒนธรรมไทย และบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความร่วมมือไทย-เวียดนามในมิติต่าง ๆ หรือหากเป็นคณะเยาวชน เช่น “โครงการเยาวชนเพื่อนมิตรไทย-เวียดนาม” ที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย และสถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ ได้ดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ก็พยายามส่งเสริมให้มีการนำ

เยาวชนไทยเชื้อสายเวียดนามในพื้นที่เข้าร่วมมีปฏิสัมพันธ์มากยิ่งขึ้นในลักษณะเดียวกับการจัดให้พบกับนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาเวียดนามซึ่งได้ผลตอบรับที่ดีมาก (อภิรัตน์, 1 กันยายน 2020: สัมภาษณ์) เป็นต้น

4.2.2.4 กระทรวงการต่างประเทศควรพิจารณาส่งเสริมศักยภาพและบทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่ที่มีความสามารถทางภาษาให้มีโอกาสได้ร่วมงานกับกระทรวงการต่างประเทศหรือหน่วยงานฝ่ายไทย รวมทั้งสมาคมมิตรภาพไทย-เวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับเวียดนามมากยิ่งขึ้น เช่น การเป็นล่ามทางการแปลภาษา หรือสนับสนุนการเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านพิธีการทูตและการรับรองแขกต่างประเทศ (สุรียา, 25 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์)

เกี่ยวกับข้อเสนอแนะนี้ ได้เริ่มมีการดำเนินการบ้างแล้ว โดยหนึ่งในบุตรหลานชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม (เหวียดเกี้ยวรุ่นที่ 3) ที่ได้รับทุนศึกษาต่อระดับปริญญาเอกจากรัฐบาลเวียดนามที่กรุงฮานอย ได้เข้าทำงานที่ศูนย์ข้อมูลธุรกิจ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย ตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังของปี ค.ศ. 2020 เป็นต้นมา³⁴

4.2.2.5 เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่มีความสนใจในเวียดนามและความตระหนักรู้ในศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ กระทรวงการต่างประเทศอาจพิจารณาร่วมมือกับชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนามผลักดันกิจกรรม “เยาวชนไทยเชื้อสายเวียดนามคืนถิ่น” โดยร่วมมือกับสถานเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทยและคณะกรรมการกิจการชาวเวียดนามโพ้นทะเลของเวียดนาม การดำเนินการดังกล่าวควรมีการวางแผนให้เกิดการจัดเป็นประจำปีหรือทุก 2 ปี เป็นอย่างน้อย เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเห็นผลในระยะยาว ดังเช่นความสำเร็จในการดำเนิน “โครงการนำเยาวชนเพื่อนมิตรไทย-เวียดนาม” ที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย และสถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง หรือหากพิจารณาแล้วว่ายังไม่มีความพร้อม อาจต้องพยายามสนับสนุนให้มีเยาวชนไทยเชื้อสายเวียดนามเข้าร่วมในกิจกรรมเยาวชนเวียดนามโพ้นทะเลคืนถิ่น หรือกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่คณะกรรมการกิจการชาวเวียดนามโพ้นทะเลของเวียดนามจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมออยู่แล้วก็ได้ อย่างไรก็ตาม การเข้าร่วมดังกล่าวอาจจำเป็นต้องมีทักษะด้านภาษาเวียดนามดีในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้ที่ผ่านมามีเยาวชนจากไทยเข้าร่วมน้อย

4.2.2.6 สำหรับการดำเนิน “โครงการนำเยาวชนเพื่อนมิตรไทย-เวียดนาม” ซึ่งสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย และสถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ ได้ร่วมกันจัดและอยู่ระหว่างความพยายามรื้อฟื้นการนำเยาวชนไทยเดินทางเยือนเวียดนามด้วยนั้น ก็อาจพิจารณาส่งเสริมให้มีเยาวชนไทยเชื้อสายเวียดนามเข้าร่วมอย่างเป็นระบบด้วย

³⁴ คือ นางสาวถนอมพรรณ ตรีวนิชชากร

4.2.2.7 กระทรวงการต่างประเทศอาจสนับสนุนให้กระทรวงพาณิชย์และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งมีการจัดกิจกรรมนำคณะนักธุรกิจและนักลงทุนไทยเดินทางเยือนเวียดนามเพื่อศึกษาตลาดและช่องทางในการดำเนินธุรกิจเป็นประจำอยู่แล้ว จัดกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวร่วมกับสมาคมธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทยให้แก่กลุ่มนักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่เป็นการเฉพาะตามวาระโอกาส หรือแม้กระทั่งพิจารณาเพิ่มการมีส่วนร่วมในโครงการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการรุ่นใหม่ของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (Young Entrepreneur Network Development Program (YEN-D)) ของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวไม่เพียงแต่จะกระตุ้นความสนใจและสร้างโอกาสในการทำธุรกิจ หากแต่ยังมีส่วนส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายนักธุรกิจไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่ไปในตัว สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารสมาคมธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทย และสมาชิกนักธุรกิจรุ่นใหม่ของสมาคมฯ ด้วย (ทอง, 28 กรกฎาคม 2020: สัมภาษณ์) ทั้งนี้ การกระตุ้นความสนใจของคนรุ่นใหม่ด้วยการเชื่อมโยงทางธุรกิจยังสามารถใช้โอกาสทางธุรกิจ Startup ซึ่งเวียดนามมีศักยภาพและเป็นหนึ่งในภารกิจที่สหพันธ์เยาวชนคอมมิวนิสต์โฮจิมินห์เวียดนาม โดยเฉพาะสาขาประจำนครโฮจิมินห์ให้ความสนใจและสนับสนุนเป็นเครื่องดึงดูดได้เช่นกัน (อภิรัตน์, 1 กันยายน 2020: สัมภาษณ์)

4.3 ประเด็นเกี่ยวเนื่องที่อาจสนับสนุนให้มีการศึกษาเพิ่มเติม

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ขอเสนอประเด็นเกี่ยวเนื่องที่น่าสนใจที่อาจสนับสนุนให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต ได้แก่

4.3.1 การส่งเสริมบทบาทของ “เหวียดเกี้ยวไทยเฮือง” หรือชาวเวียดนามอพยพที่ได้เคยพำนักอาศัยในประเทศไทยและเดินทางกลับสู่ปิตุภูมิช่วงระหว่าง ค.ศ. 1960–1964 ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชนสู่ประชาชน และความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับประเทศไทยต่อสาธารณชนเวียดนาม โดยปัจจุบัน “เหวียดเกี้ยวไทยเฮือง” ซึ่งมีความรู้สึกผูกพันกับประเทศไทย ยังมีการรวมกลุ่มในรูปแบบสมาคมและชมรมสมาคมตามจังหวัดต่าง ๆ ในเวียดนาม เพื่อพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะในวาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย เช่น ในโอกาสวันชาติไทย เทศกาลสงกรานต์ และวันลอยกระทง โดยมีการติดต่อกับสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย และสถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ และไปมาหาสู่ญาติพี่น้องในประเทศไทยอยู่เสมอ จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ฝ่ายไทยสามารถส่งเสริมบทบาทอย่างเป็นระบบได้

4.3.2 แนวนโยบายในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเวียดนามในต่างประเทศของรัฐบาลเวียดนาม และการดำเนินการต่าง ๆ โดยเฉพาะกลไกการดำเนินงานของคณะกรรมการกิจการชาวเวียดนามโพ้นทะเลซึ่งมีทั้งระดับชาติ (National Committee for Overseas Vietnamese Affairs) ที่มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และกรรมการกงสุลเป็นฝ่ายเลขานุการ

และคณะกรรมการย่อยในระดับท้องถิ่นในจังหวัดต่าง ๆ (Nguyễn Tấ Thành, 8 กันยายน 2020: สัมภาษณ์) สะท้อนการดำเนินการอย่างเป็นระบบและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นซึ่งอาจเป็นตัวอย่างหนึ่งที่กระทรวงการต่างประเทศอาจศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์และความเข้มแข็งของชุมชนไทยในต่างประเทศเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การต่างประเทศของไทยได้เช่นกัน

บรรณานุกรม

หนังสือ

ณัฐนันท์ สุวรรณวงค์ และคณะ. 125 ปี ชาวเวียดนามเมืองอุดรธานี. สำนักพิมพ์บ้านเหล่าการพิมพ์, 2561.
ธัญญาทิพย์ ศรีพนา. เหวียด เกี่ยว ในประเทศไทยกับความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม. สถาบันเอเชียศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

วิทยานิพนธ์

ศรียุญา สุขศรี. การขยายบทบาททางเศรษฐกิจของ "ชาวเวียดนามอพยพ" ในเขตเทศบาลเมืองนครพนมตั้งแต่ พ.ศ. 2488 ถึง 2553. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557.

สุรียา คำหว่าน. การสร้างชาตินิยมเชิงพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนเหวียดเกี่ยวในนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2562.

บทความในวารสาร

ถนอมพรรณ ตรีวิเศษชากร. แหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ จังหวัดอุดรธานี: สัญลักษณ์แห่งสัมพันธ์มิตรระหว่างไทยและเวียดนาม. วารสารพื้นถิ่นโขง ซี มูล ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 93-122.

พิสิฐ อำนวยเงินตรา. การปรับตัวทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม จังหวัดอุดรธานี. วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 207-244.

เอกสารราชการ

กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. ข้อมูลความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องระหว่างจังหวัดของไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. มิถุนายน 2563.

กองการทูตวัฒนธรรม กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. เอกสารแนวคิด เรื่อง การเสริมสร้าง Soft Power ตามกลยุทธ์ของแผนแม่บทด้านการต่างประเทศของไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). 12 ธันวาคม 2561.

กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2 กรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศ. ข้อมูลความสัมพันธ์ทวิภาคี ไทย-เวียดนาม. สิงหาคม 2563.

สำนักนโยบายและแผน กระทรวงการต่างประเทศ. แผนยุทธศาสตร์รายภูมิภาค (พ.ศ. 2561-2565). ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

เว็บไซต์

กระทรวงการต่างประเทศ. <https://www.mfa.go.th/>

สถานีวิทยุเวียดนาม-ส่วนกระจายเสียงต่างประเทศแห่งชาติ (VOV World). <https://vovworld.vn/th-TH.vov>

สัมภาษณ์

เชษฐ์ พิริยะวิวัฒน์วงศ์. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม (เหวียดเกี้ยวรุ่งนที 3 จังหวัดมุกดาหาร) นักศึกษาระดับปริญญาโทด้านภาษาเวียดนามที่มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติกรุงฮานอย ทุนรัฐบาลเวียดนาม. สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2020.

ณัฐนันท์ สุวรรณวงศ์. รองศาสตราจารย์ประจำคณะศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2020.

ดอน วันธงไชย และ นवलแข วันธงไชย. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ครูสอนภาษาเวียดนาม โรงเรียนสอนภาษาเวียดนามวัดสุนทรประดิษฐ์ จังหวัดอุดรธานี. สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2020.

ถนอมพรรณ ตรีวิณิชชากร. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม (เหวียดเกี้ยวรุ่งนที 3 จังหวัดอุบลราชธานี) นักศึกษาระดับปริญญาเอกด้านภาษาเวียดนามที่มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติกรุงฮานอย ทุนรัฐบาลเวียดนาม. สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2020.

ทอง กุลธัญวัฒน์. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ประธานสมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2020.

เทวีภา ลักษณะสิริเลิศ. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ครูสอนภาษาเวียดนาม โรงเรียนสอนภาษาเวียดนาม วัดสุนทรประดิษฐ์ และรองประธานแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (หนองโอน) จังหวัดอุดรธานี. สัมภาษณ์, 27-28 กรกฎาคม 2020.

ธนวัฒน์ การณยศกุลดล. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ประธานแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (หนองโอน) จังหวัดอุดรธานี. สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2020.

- ธานี แสงรัตน์. เอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย. สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2020.
- นิรัตน์ พงษ์สิทธิถาวร. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี. สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2020.
- ประสพสุข โสตามรรค. หัวหน้างานความสัมพันธ์ชายแดนและกิจกรรมต่างประเทศ สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2020.
- พัชรพงษ์ ภูเบศรพิรวาส. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม (เหวียดเกี้ยวรุ่นที่ 3 จังหวัดนครพนม) อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม และนักศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านภาษาเวียดนามที่มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติกรุงฮานอย ทุนรัฐบาลเวียดนาม. สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2020.
- ภัสริตา บุญขวลิต. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม (เหวียดเกี้ยวรุ่นที่ 3 จังหวัดนครพนม) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และนักศึกษาระดับปริญญาเอกด้านภาษาเวียดนามที่มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติกรุงฮานอย ทุนรัฐบาลเวียดนาม. สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2020.
- วิภา เรืองอำไพสกุล. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ผู้อำนวยการโรงเรียนสอนภาษาเวียดนาม วัดสุนทรประดิษฐ์ และกรรมการแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (หนองโอน) จังหวัดอุดรธานี. สัมภาษณ์, 27-28 กรกฎาคม 2020.
- วิศรุต จินธนเสถียร. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม นายกสมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2020.
- ศิวรัตน์ ต้นดีพิพัฒนกุลชัย. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม นายกสมาคมไทยเวียดนาม จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์, 25-26 กรกฎาคม 2020.
- สยาม ศิริมงคล. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2020.
- สุรียัน สุรเกรียงไกร. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม (เหวียดเกี้ยวรุ่นที่ 3 จังหวัดนครพนม) อาจารย์ประจำวิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม. สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2563.
- สุรียา คำหวาน. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม (เหวียดเกี้ยวรุ่นที่ 3 จังหวัดนครพนม) อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม และผู้สังเกตการณ์ในคณะกรรมการสมาคมไทยเวียดนาม จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์, 25-26 กรกฎาคม 2020.
- โสรัจ พิศชวนชม. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อดีตผู้อำนวยการสำนักศึกษาทั่วไปและกรรมการโครงการเวียดนามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และอดีตประธานแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (หนองโอน) จังหวัดอุดรธานี. สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2020.

อดิศักดิ์ ประเสริฐศรี และ ภัทรภัทร์ จรรย์าวดี. เจ้าของและผู้บริหารบริษัท Chance and Challenge Vietnam จำกัด โดยภัทรภัทร์ฯ เป็นชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม (เทวีียดเกี้ยวรุ่นที่ 3 จังหวัดสกลนคร). สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2020.

อภิรัตน์ สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง. กงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์. สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2020.

เอกสารต่างประเทศ

Ayhan, Kadir Jun. A Typology of People-to-People Diplomacy. Center of Public Diplomacy (CPD) Blog, University of Southern California, 12 March 2020. Available from: <https://www.uscpublicdiplomacy.org/blog/typology-people-people-diplomacy> [30 June 2020].

Choi, Kwang-jin. Peplomacy vs. Diplomacy: The Diplomatic Evolution. Center of Public Diplomacy (CPD) Blog, University of Southern California, 19 March 2019. Available from: <https://www.uscpublicdiplomacy.org/blog/peplomacy-vs-diplomacy-diplomatic-evolution> [30 June 2020].

Consular Department, Ministry of Foreign Affairs of the Socialist Republic of Vietnam. Review of Vietnamese Migration Abroad. Hanoi, May 2012.

สัมภาษณ์บุคคลต่างประเทศ

Hoàng Ngọc Hùng และ Nguyễn Thái Hồng, Chairman and Committee Member of Ban Liên Lạc Kiều Bào Lào-Thái Lan Thành Phố Hồ Chí Minh (สมาคมสัมพันธ์ ชาวเกี้ยวบ่าวลาว-ไทยประจำนครโฮจิมินห์ ซึ่งเป็นสมาคมสำหรับชาวเวียดนามที่เคยพำนักอาศัยในประเทศไทยและลาว). สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2020.

Nguyễn Tất Thành, Director-General of South East Asia – South Asia – South Pacific Department, Ministry of Foreign Affairs of the Socialist Republic of Vietnam, and Former Ambassador of the Socialist Republic of Vietnam to the Kingdom of Thailand (2014–2017). สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2020.

ภาคผนวก

ประมวลภาพถ่ายระหว่างที่ผู้เขียนลงพื้นที่และพบปะแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น
กับชาวไทยเชื้อสายเวียดนามและผู้เกี่ยวข้องในโอกาสต่าง ๆ

ป้ายหน้าสมาคมไทยเวียดนาม จังหวัดนครพนม เลขที่ 208/3 ถนนเฟื่องนคร ตำบลในเมือง
อำเภอเมืองนครพนม (ภาพถ่ายโดยผู้เขียน วันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 2020)

ผู้เขียนถ่ายภาพร่วมกับนายกสมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทย และ
นายกสมาคมไทยเวียดนาม จังหวัดนครพนม พร้อมกรรมการและที่ปรึกษาสมาคม และเหวียดเกี่ยวรุ่นที่ 1
วันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 2020 (ภาพถ่ายโดย ดร. สุรียา คำหว่าน)

ผู้เขียนขณะแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับนายกสมาคมชาวเวียดนามแห่งประเทศไทย และนายกสมาคมไทยเวียดนาม จังหวัดนครพนม พร้อมคณะกรรมการสมาคมฯ และเหวียดเกี่ยวรุ่นที่ 1 วันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 2020 (ภาพถ่ายโดย ดร. สุรียา คำหว่าน)

ผู้เขียนขณะแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับ ดร. สุรียา คำหว่าน และอาจารย์สุรียัน สุรเกรียงไกร นักวิชาการชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม (เหวียดเกี่ยวรุ่นที่ 3 จังหวัดนครพนม) ณ ริมฝั่งแม่น้ำโขง ฝั่งตรงข้ามคือเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สปป. ลาว วันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ. 2020 (ภาพถ่ายของ อาจารย์สุรียัน สุรเกรียงไกร)

ซุ้มประตูทางเข้าหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม บ้านนาจอก อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
ด้านข้างมีข้อความสลักว่า “คุณแผ่นดินถิ่นอาศัย เกินสิ่งใดจะทดแทน”
(ภาพถ่ายของผู้เขียน วันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 2020)

ผู้เขียนถ่ายภาพร่วมกับกรรมการสมาคมไทยเวียดนาม จังหวัดนครพนม หน้าอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์
พร้อมกลุ่มสตรีผู้แทนชาวไทยเชื้อสายเวียดนามที่มารอต้อนรับบุคคลสำคัญฝ่ายไทย
ที่มาเยี่ยมชม (private visit) ในวันที่ผู้เขียนเข้าเยี่ยมชมด้วยเช่นกัน
(ภาพถ่ายของผู้เขียน วันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 2020)

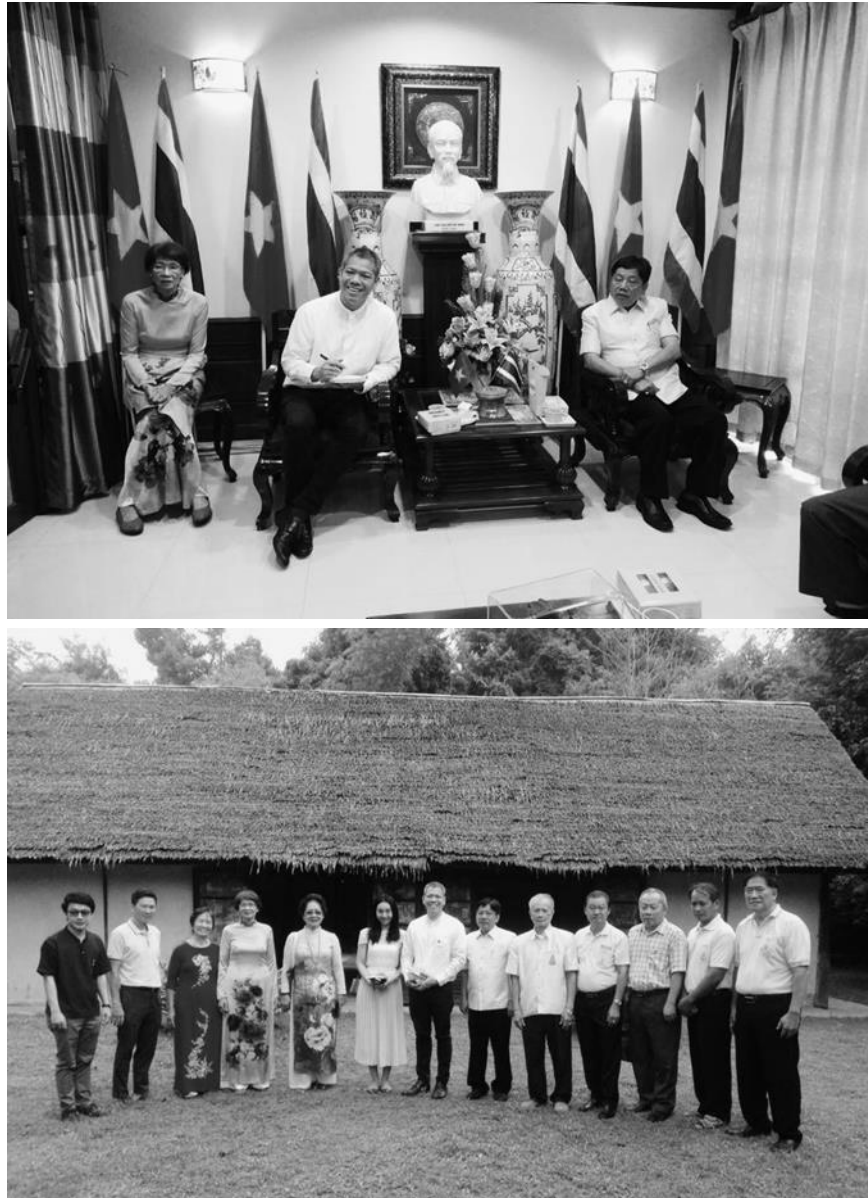

ดร. สุรียา คำหวาน นำชมห้องจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับประธานโฮจิมินห์และชาวเวียดนาม
ภายในบริเวณอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ บ้านนาจอก จังหวัดนครพนม และอ่านสมุดเยี่ยมชม
ซึ่งสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของผู้เยี่ยมชมโดยเฉพาะคณะจากเวียดนาม
(ภาพถ่ายของผู้เขียน เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 2020)

ผู้เขียนเยี่ยมชม “บ้านลุงโฮจิมินห์” ซึ่งสร้างจำลองขึ้นใหม่บนพื้นที่ที่ประธานโฮจิมินห์เคยพำนักอาศัย
 ในที่ดินของ “ลุงเตียว” (นายเตียว วงศ์ประชาสุข) ภายในหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม จังหวัดนครพนม
 ปัจจุบันเปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีคุณไกและลูกหลานของ “ลุงเตียว” ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม (ญวนเก่า)
 เป็นผู้ดูแลและถ่ายทอดประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (oral history) แก่ผู้มาเยี่ยมชม
 (ภาพถ่ายของผู้เขียน เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ. 2020)

ผู้เขียนเยี่ยมชมแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โฮจิมินห์ (หนองโอน) ตำบลเชียงพิณ อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับประธานและคณะกรรมการ แหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ และถ่ายภาพร่วมกันบริเวณหน้า “บ้านลุงโฮจิมินห์” ซึ่งจำลองในบริเวณแหล่งที่ประธานโฮจิมินห์เคยพำนักอาศัยในอดีตที่บ้านหนองโอน จังหวัดอุดรธานี (ภาพถ่ายโดยความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 2020)

เยี่ยมชมนิทรรศการบริเวณชั้นสองของแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ
 (ภาพซ้ายบน ผู้นำชุมชนชาวไทยเชื้อสายเวียดนามจังหวัดอุดรธานีเฝ้าฯ รับเสด็จรัชกาลที่ 9
 เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1955 ภาพขวาบน ประธานโฮจิมินห์ต้อนรับ “เหวียดเกี้ยวโห่ยเฮื่อง”
 ที่เดินทางกลับสู่ปทุมธานีเวียดนาม เด็กผู้ชายซึ่งสวมเสื้อสีดำประดับดอกไม้ ภายต่อมา คือ นายเหวียน วัน มาย
 (Nguyễn Văn Mai) กงสุลใหญ่เวียดนามประจำจังหวัดขอนแก่นคนแรก ระหว่าง ค.ศ. 1996–1999)
 (ภาพถ่ายของผู้เขียน เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 2020)

ผู้เขียนแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับคุณทอง กุลธัญวัฒน์ (สวมเสื้อเชิ้ตแขนยาวนั่งตรงข้ามผู้เขียน)
 ประธานสมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทย พร้อมคณะกรรมการสมาคม
 และผู้แทนกลุ่มนักธุรกิจไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่ ณ วีที แชนแนลเมือง คอมมูนิตี้ จังหวัดอุดรธานี
 (ภาพถ่ายโดยความอนุเคราะห์จากสมาคมนักธุรกิจไทยเวียดนามแห่งประเทศไทย
 วันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 2020)

ผู้เขียนเยี่ยมชมโรงเรียนสอนภาษาเวียดนามวัดสุนทรประดิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับอาจารย์วิภา เรืองอำไพสกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนฯ (ยี่นติดกับผู้เขียน) อาจารย์เทวีภา ลักษณ์สิริเลิศ อาจารย์นवलแข วันธงไชย และอาจารย์ดอน วันธงไชย (ภาพถ่ายของผู้เขียน วันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 2020)

ผู้เขียนแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับผู้ช่วยศาสตราจารย์โสรัจ พิศชวนชม (คนที่สองจากซ้าย) และรองศาสตราจารย์ ดร. ณีฎฐนันท์ สุวรรณวงค์ (คนแรกจากซ้าย) ผู้เชี่ยวชาญด้านเวียดนามศึกษาที่จังหวัดอุดรธานี (ภาพถ่ายของผู้เขียน วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 2020)

ผู้เขียนแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับนักวิชาการไทยเชื้อสายเวียดนาม (เหวียดเกี้ยวรุ่นที่ 3) นักศึกษาปริญญาเอกทุนรัฐบาลเวียดนาม ที่กรุงฮานอย (จากซ้าย-ไปขวา อาจารย์ถนอมพรรณ ตริวณิชชากร ผู้เขียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภัษธิดา บุญขวลิต และอาจารย์พัชรพงษ์ ภูเบศรพิรวัสส์) (ภาพถ่ายของผู้เขียน วันที่ 2 พฤษภาคม ค.ศ. 2020)

คุณอดิศักดิ์ ประเสริฐศรี (คนที่ 3 จากซ้าย) และคุณภัทรภัทร์ จรรย์ยาวดี (เหวียดเกี้ยวรุ่นที่ 3) (คนที่ 2 จากซ้าย) เจ้าของบริษัท Chance and Challenge Vietnam จำกัด (CAC Vietnam) พร้อมพนักงานคนไทย ระหว่างแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับผู้เขียน เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 2020 ณ ห้องเลี้ยงรับรองของบริษัทฯ ที่นครโฮจิมินห์ (ภาพถ่ายโดยความอนุเคราะห์จากคุณภัทรภัทร์ จรรย์ยาวดี)

ผู้เขียนถ่ายภาพพร้อมกับคุณหว่าง หังอก หุ่ง (Hoàng Ngọc Hùng) (คนกลาง) และคุณเหวียน ท้าย ห่ง (Nguyễn Thái Hồng) (คนซ้าย) ประธานและกรรมการสมาคมสัมพันธ์ ชาวเกี้ยวบ่าวลาว-ไทยประจำนครโฮจิมินห์ (Ban Liên Lạc Kiều Bào Lào-Thái Lan Thành Phố Hồ Chí Minh) ภายหลังแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นที่นครโฮจิมินห์ (ภาพถ่ายของผู้เขียน วันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ. 2020)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายณัฐพล ณ สงขลา
ประวัติการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐศาสตรบัณฑิต (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) (เกียรตินิยม) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - Master of Arts in International Studies and Diplomacy, School of Oriental and African Studies (SOAS), University of London สหราชอาณาจักร
ประวัติการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่การทูต 3 กองแบบพิธี กรมพิธีการทูต - เลขานุการโท/เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงจาการ์ตา - นักการทูตชำนาญการ (เลขานุการเอก) กองเอเชียตะวันออกเฉียง 2 กรมเอเชียตะวันออกเฉียง - เลขานุการเอก/ที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน - นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) หัวหน้าฝ่ายเวียดนาม กองเอเชียตะวันออกเฉียง 2 กรมเอเชียตะวันออกเฉียง - นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) หัวหน้าฝ่ายแบบพิธี กองแบบพิธี กรมพิธีการทูต
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองกงสุลใหญ่ (นักการทูตชำนาญการพิเศษ) สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์